

Een verklaring voor de relatie tussen sensation seeking, impulsiviteit en onveilig seksueel gedrag, binge drinken en cannabisgebruik.

De mediërende rol van de Theory of Planned Behavior en Prototypes

Sarah Goosensen

Een verklaring voor de relatie tussen sensation seeking, impulsiviteit en onveilig seksueel gedrag, binge drinken en cannabisgebruik.

De mediërende rol van de Theory of Planned Behavior en Prototypes

Universiteit Twente
Begeleiders:
Dr. H. Boer
Dr. M.E. Pieterse
December 2006

Voorwoord

De literatuur besteedt veel aandacht aan de relatie tussen sensation seeking en impulsiviteit aan de ene kant en risicogedrag aan de andere kant. Minder onderzoek richt zich nog op de vraag via welke variabelen deze relatie te verklaren is. Dit onderzoek levert een bijdrage aan dit inzicht.

Dit onderzoek zou niet mogelijk zijn geweest zonder de medewerking van de ROC's, de cafébezoekers en de cannabisgebruikers in de coffeeshops en uit mijn eigen omgeving. Ik wil hen hartelijk bedanken. Verder wil ik mijn begeleiders bedanken, Dr. H. Boer en Dr. M.E. Pieterse, voor hun kritische blik en waardevolle adviezen. Dr. H. Boer wil ik ook in het bijzonder bedanken voor zijn aanstekelijke enthousiasme.

Uit mijn persoonlijke omgeving wil ik mijn vriendinnen en vriend bedanken, die me meer dan eens hebben vergezeld tijdens mijn zoektocht naar respondenten in de cafés en coffeeshops. Tot slot wil ik mijn vader bedanken, voor het meedenken over mijn onderzoek en het tussendoor nalezen van mijn scriptie.

Enschede, 30 november 2006

Sarah Goosensen

Samenvatting

Onveilige seks, de consumptie van grote hoeveelheden alcohol op één gelegenheid (binge drinken) en het gebruiken van cannabis, zijn veel voorkomende risicogedragingen die ernstige gevolgen kunnen hebben. Er is aangetoond dat sensation seeking en impulsiviteit samenhangen met deze risicogedragingen. Minder onderzoek heeft zich echter gericht op de vraag: hóe. Dit onderzoek probeert deze vraag te beantwoorden met behulp van een uitgebreide versie van de Theory of Planned Behavior en prototype variabelen.

Het empirisch onderzoek is uitgevoerd met behulp van een vragenlijst. De vragen zijn op basis van de literatuur geconstrueerd. De vragenlijst is bij drie verschillende doelgroepen afgenomen: ROC-leerlingen, cafébezoekers en cannabisgebruikers. In totaal hebben 161 respondenten de vragenlijst ingevuld. Er is gekeken of er significante verschillen bestaan tussen de drie groepen, met welke variabelen sensation seeking en impulsiviteit correleren en wat de verklarende factoren zijn van de intentie tot risicogedrag. Ook is gekeken of de relatie tussen sensation seeking en impulsiviteit en de intentie tot de risicogedraging voor elke intentie via dezelfde variabelen verloopt. Tot slot is gekeken of de intenties onderling samenhangen.

Impulsiviteit en sensation seeking hangen niet samen met de intentie tot condoomgebruik. Er is dus geen sprake van een mediërende rol van de Theory of Planned Behavior en de prototype variabelen. De verklarende variabelen voor de intentie tot condoomgebruik zijn de cognitieve attitude, de descriptieve normen en de subjectieve normen. In totaal wordt 48% van de variantie in condoomgebruik intentie verklaard door het model.

Sensation seeking hangt negatief samen met de intentie tot matig alcohol gebruik. De invloed van sensation seeking op de intentie tot matig alcoholgebruik verloopt via de variabelen van de Theory of Planned Behavior. De affectieve attitude, cognitieve attitude, subjectieve normen en waargenomen gedragscontrole zijn verklarende factoren van de intentie tot matig alcoholgebruik. In totaal wordt 43% van de variantie in de intentie tot matig alcoholgebruik verklaard.

Sensation seeking hangt ook negatief samen met de intentie om geen cannabis te gebruiken. De invloed van sensation seeking op de intentie geen cannabis te gebruiken verloopt via de variabelen van de Theory of Planned Behavior en via de prototype variabelen. Affectieve attitude, cognitieve attitude, prototype waardering en prototype gelijkenis zijn verklarende factoren. In totaal wordt 38% van de variantie in de intentie geen cannabis te gebruiken verklaard.

Impulsiviteit hangt met geen van de intenties tot risicogedragingen samen. Sensation seeking hangt negatief samen met de intentie tot matig alcoholgebruik en de intentie geen cannabis te gebruiken. Dit is een aanwijzing dat sensation seeking de gemeenschappelijke oorzaak kan zijn van verschillende risicogedragingen. Sensation seeking hangt niet samen met de intentie tot condoomgebruik. Blijkbaar is het niet gebruiken van condooms minder sensationeel dan het drinken van veel alcohol of het gebruiken van cannabis.

Voor de intentie tot matig alcoholgebruik verloopt de invloed van sensation seeking via de Theory of Planned Behavior. Voor de intentie geen cannabis te gebruiken verloopt de invloed van sensation seeking via de Theory of Planned Behavior en via de prototype variabelen.

De intentie condooms te gebruiken en de intentie tot matig alcoholgebruik hangen samen, evenals de intentie geen cannabis te gebruiken en de intentie tot matig alcoholgebruik. De intentie geen cannabis te gebruiken en de intentie condooms te gebruiken hangen niet samen.

Abstract

Unsafe sex, binge drinking, and cannabis use are common risk behaviours which can have serious consequences. Studies have shown that sensation seeking and impulsivity correlate with these risk behaviours. But how the relationship between sensation seeking, impulsivity and these risk behaviours can be explained is not clear. This study tries to answer this question with the help of an extended version of the Theory of Planned Behavior and prototypes.

The empirical research is done with the aid of a questionnaire. The questions are based on the literature. Three different groups completed the questionnaire: ROC students, pub visitors, and cannabis users. A total of 161 respondents have completed the questionnaire. This study investigated if there were significant differences between the three groups, with which variables sensation seeking and impulsivity correlate and what the explaining variables are of the intentions of the risk behaviours. Also investigated is if the relationship between sensation seeking, impulsivity and the intention of the risk behaviour are mediated through the same variables for each intention. The correlations between the risk behaviours are also looked at.

Impulsivity and sensation seeking do not correlate with the intention to use condoms. So there is no mediating role by the Theory of Planned Behavior and the prototype variables. The explaining variables of condom use are cognitive attitude, descriptive norms, and subjective norms. A total of 48% of the variance in condom use intention is explained by the model.

Sensation seeking correlates negatively with the intention to drink moderately. The influence of sensation seeking on the intention to drink moderately is mediated by the variables of the Theory of Planned Behavior. The affective attitude, cognitive attitude, subjective norms, and perceived behavioural control are the explaining factors for the intention to drink moderately. A total of 43% of the variance in the intention to drink moderately is explained.

Sensation seeking also correlates negatively with the intention not to use cannabis. The influence of sensation seeking on the intention not to use cannabis is mediated by the Theory of Planned Behavior variables, and by the prototype variables. Affective attitude, cognitive attitude, prototype evaluation, and prototype similarity are the explaining variables. A total of 38% of the variance in the intention not to use cannabis is explained.

Impulsivity correlates with none of the intentions of the risk behaviours. Sensation seeking correlates negatively with the intention to drink moderately, and the intention not to use cannabis. This suggests that sensation seeking could be the shared cause of different risk behaviours. Sensation seeking does not correlate with the intention to use condoms. Apparently, not using condoms is less exciting than drinking a lot of alcohol or using cannabis.

The influence of sensation seeking on the intention to drink moderately is mediated by the Theory of Planned Behavior. The influence of sensation seeking on the intention not to use cannabis is mediated by the Theory of Planned Behavior, and by the prototypes.

The intention to use condoms and the intention to drink moderately, correlate, as well as the intention not to use cannabis, and the intention to drink moderately. The intention not to use cannabis and the intention to use condoms do not correlate.

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	7
2. Persoonlijkheid en risicogedrag.....	8
2.1 De risicogedragingen.....	8
2.2 Sensation seeking en risicogedrag.....	9
2.3 Impulsiviteit en risicogedrag.....	10
2.4 Theory of Planned Behavior.....	12
2.5 Prototypes.....	13
3. Methode.....	15
3.1 Respondenten en procedure.....	15
3.2 Vragenlijst.....	15
3.3 Data-analyse.....	18
4. Resultaten.....	19
4.1 Beschrijving onderzoeksgroep.....	19
4.2 Correlaties.....	24
4.3 Regressieanalyse.....	28
5. Discussie.....	33
5.1 Verschillen tussen de groep ROC leerlingen, cafébezoekers en cannabisgebruikers.....	33
5.2 Is er een directe relatie tussen sensation seeking, impulsiviteit en de intentie tot condoomgebruik, matig alcoholgebruik en geen cannabisgebruik?.....	34
5.3 Verklarende factoren van de intenties.....	35
5.4 Verloopt de invloed van sensation seeking en impulsiviteit voor alle drie de intenties via dezelfde variabelen?.....	37
5.5 Hangen de intenties onderling samen?.....	38
5.6 Kanttekeningen en aanbevelingen.....	38
6. Conclusie.....	38
Referenties.....	40
Bijlage: Vragenlijst.....	44

1. Inleiding

Waarom vertonen mensen gedragingen waaraan aanzienlijke risico's zijn verbonden? Van de groep jongeren van 12 tot 25 jaar vertoont 34% van de jongens potentieel seksueel risicogedrag en 42% van de meisjes (RIVM, 24/09/06). Ongeveer acht procent van de mannen en twee tot drie procent van de vrouwen drinkt drie keer of vaker per week minstens zes glazen alcohol (RIVM, 24/09/06) en in 1996 kwam drugsmisbruik voor bij 26.900 mensen (RIVM, 24/09/06). Deze risicovolle gedragingen blijven bestaan, ondanks de vele campagnes en preventieprogramma's.

In eerder onderzoek is aangetoond dat sensation seeking en impulsiviteit samenhangen met risicogedragingen (Hoyle, 2000). Er is minder onderzoek gedaan naar via welke weg sensation seeking en impulsiviteit mogelijk samenhangen met risicogedragingen. In dit onderzoek wordt de relatie tussen sensation seeking en impulsiviteit en risicogedragingen bekeken met behulp van de Theory of Planned Behavior en prototypes. Sensation seeking en impulsiviteit worden gezien als de distale determinanten van risicogedrag, die invloed kunnen hebben op de proximale determinanten die ontleend zijn aan de Theory of Planned Behavior en prototypes. De riskante gedragingen waar naar gekeken zal worden zijn onveilig seksueel gedrag, binge drinken en cannabisgebruik. Dit zijn actuele, veel voorkomende problemen met (vaak) ernstige gevolgen. Bovendien zijn dit gedragingen met een sensatieaspect. Er is niet gekeken naar het gebruik van harddrugs omdat dan een erg grote steekproef nodig is. Er is voor meerdere risicogedragingen gekozen omdat op deze manier iets te zeggen is over risicogedrag in het algemeen. De onderzoeksvraag van deze studie luidt dan als volgt: 'Hoe kan de relatie tussen sensation seeking en impulsiviteit met risicogedragingen worden verklaard?'

Het volgende hoofdstuk beschrijft eerst kort de hier onderzochte risicogedragingen en geeft dan een overzicht van de literatuur over persoonlijkheid en risicogedrag. Aan het eind van het hoofdstuk worden de Theory of Planned Behavior en prototype variabelen besproken. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 de methode van dit onderzoek beschreven, gevolgd door de resultaten in hoofdstuk 4, de discussie in hoofdstuk 5 en de conclusie in hoofdstuk 6.

2. Persoonlijkheid en risicogedrag

In dit hoofdstuk wordt eerst kort besproken welke risicogedragingen worden onderzocht en waarom. Daarna worden de begrippen sensation seeking en impulsiviteit besproken. De definities en manier van meten komen aan bod, evenals studies die de samenhang met de risicogedragingen aantonen. Tot slot worden de Theory of Planned Behavior en prototypes besproken.

2.1 De risicogedragingen

De risicogedragingen die in deze studie worden onderzocht zijn onveilig seksueel gedrag, binge drinking en cannabisgebruik. Onder onveilig seksueel gedrag wordt in deze studie verstaan het hebben van geslachtsgemeenschap zonder gebruik van condoom. In 2005 is het aantal gevallen van chlamydia en HIV weer toegenomen (RIVM, 6/09/06). HIV is ongeneeslijk en zal altijd leiden tot de dodelijke ziekte AIDS. Goede voorlichting is dus belangrijk. Deze moet afgestemd worden op de determinanten van onveilig seksueel gedrag. Zowel de distale als proximale determinanten van onveilig seksueel gedrag worden in dit onderzoek onderzocht.

Een vorm van overmatig drinken is ‘binge drinken’. Hieronder wordt het drinken van grote hoeveelheden alcohol in een korte tijd verstaan (binge is Engels voor braspertij). Iemand is een binge drinker wanneer hij op één avond meer dan vijf glazen alcohol drinkt (Nigz, 25/01/05). Ongeveer acht procent van de mannen en twee tot drie procent van de vrouwen drinkt drie keer of vaker per week minstens zes glazen alcohol (RIVM, 25/01/05).

De acute gevolgen van binge drinken voor het lichaam kunnen zijn:

- afname van het denkvermogen
- grotere kans op black-outs en alcoholvergiftiging
- acute schade aan alle organen die rechtstreeks met de alcohol in aanraking komen
- in korte tijd een stijging van de bloeddruk
- hartaandoeningen en herseninfarct doordat het bloed minder goed stolt
- nierfalen door uitdroging van het lichaam

Sinds de opkomst van cannabis (1970) is het aantal jonge mensen dat cannabis gebruikt heeft sterk gestegen en de leeftijd van het eerste gebruik is gedaald. In de jaren 1996, 1999 en 2003 is de leeftijd van eerste gebruik gestabiliseerd op 14 jaar. (Monshouwer, Smit, De Graaf, Van Os, & Vollebergh, 2005). Vaak wordt cannabis niet gezien als verslavend maar het aantal volwassenen dat hulp zoekt om te stoppen met cannabis is gestegen. Tussen 2003 en 2004 is het aantal cannabiscliënten bij de verslavingszorg toegenomen. Ook ziekenhuizen registreren tussen 2003 en 2004 een toename van het aantal opnames waarbij cannabismisbruik en/of afhankelijkheid een rol speelt (Trimbosinstituut, 19/09/06). Ongeveer één op de tien mensen die cannabis gebruiken zijn verslaafd, maar dit risico is veel hoger voor mensen die dagelijks gebruiken en mensen die op jonge leeftijd zijn begonnen (Chen, O’Brien, & Anthony, 2005). De minderheid van de cannabisverslaafden zoekt hulp, maar van deze groep slaagt minder dan de helft erin om langer dan een jaar niet te gebruiken (Copeland, Swift, & Reese, 2001).

Diegenen die vaker dan één keer in de week cannabis gebruiken hebben een grotere kans op verslaving, om andere drugs te gebruiken en om psychotische symptomen of psychoses te ontwikkelen (Hall, & Pacula, 2003). Bijna alle adolescenten die cocaïne en

heroïne hebben gebruikt, hebben achtereenvolgens eerst alcohol, sigaretten en cannabis gebruikt (Kandel, 1975). Regelmatige cannabisgebruikers hebben het grootste risico om ook heroïne en cocaïne te gebruiken (Kandel, 1984) en hoe jonger iemand is bij het eerste cannabisgebruik hoe groter de kans op het gebruiken van andere drugs (Kandel, Yamaguchi, 2002).

Om vast te stellen of cannabis een oorzaak is van deze resultaten zijn twee dingen nodig: longitudinaal onderzoek en statistische methodes om te controleren voor de persoonlijke verschillen en omgevingsverschillen tussen jonge mensen die regelmatig cannabis gebruiken en diegenen die dit niet doen. Een aantal recente studies suggereren dat de relatie tussen cannabisgebruik en ander drugsgebruik en psychoses niet helemaal te verklaren is door persoonlijke – en omgevingsverschillen (Fergusson, Boden, & Horwood 2006; Fergusson, Horwood, & Ridder 2005).

2.2 Sensation seeking en risicogedrag

Zuckerman (1994) definieert sensation seeking als een multidimensionele persoonlijkheidstrekk, die omschreven wordt door het zoeken van nieuwe, gevarieerde, complexe en intense sensaties en ervaringen en de bereidheid om daar risico's voor te nemen. Het belangrijkste voor de sensatiezoeker is de opwindende ervaring, de bereidheid om risico's te nemen is een gevolg van sensation seeking. Dus wanneer hoge sensation seekers risico's nemen is dit meestal niet het doel van de activiteit, ze nemen zelfs vaak maatregelen om de risico's te verkleinen (Zuckerman, 1994). Sensation seeking blijkt een voorspeller van verschillende gedragsproblemen. Mensen die hoog scoren op sensation seeking lijken getrokken te worden tot activiteiten met een hoog risico zoals het nemen van seksuele risico's (Hoyle, Fejfar & Miller 2000), alcoholgebruik (Stacy, Newcomb, & Bentler, 1991) en het gebruik van drugs (Newcomb & McGee, 1991).

Zuckerman heeft verschillende instrumenten ontwikkeld voor het meten van sensation seeking, maar de SSS-V (Zuckerman, 1994) is het meest gebruikt in onderzoeken naar persoonlijkheid (Zuckerman 1994). Deze schaal bestaat uit vier subschalen: Thrill and Adventure Seeking (TAS), Experience Seeking (ES), Disinhibition (Dis) en Boredom Susceptibility (BS). Roberti, Storch en Bravata (2003) onderzochten de psychometrische eigenschappen van de test. De Cronbach alpha voor de subschaal TAS was .80, voor de subschaal ES was de alpha .75, voor de DIS subschaal werd een alpha gevonden van .80 en de alpha van BS was .76. Hoyle en anderen (2000) bespreken in hun artikel 53 onderzoeken naar persoonlijkheid en riskant seksueel gedrag. Onder riskant seksueel gedrag verstaan zij het niet gebruiken van een condoom, het hebben van meerdere partners en ontmoetingen met een hoog risico (bijvoorbeeld seks met vreemden). De meerderheid van deze studies (34) heeft gekeken naar sensation seeking en riskant seksueel gedrag. Sensation seeking wordt in deze studies gemeten met behulp van de SSS-V. De correlatie van sensation seeking met aantal partners, onveilig seks en hoge risico ontmoetingen is respectievelijk: .25, .13 en .21. Een nadeel van de SSS-V is dat hij 40 items bevat.

De BSSS (de Brief Sensation Seeking Scale; Hoyle, Stephenson, Palmgreen, Lorch & Donehew, 2002) is afgeleid van de SSS-V maar heeft maar 8 items en is aangepast aan het taalgebruik van jongeren en adolescenten. De items worden gescoord op een vijf-punt-likert schaal, die loopt van helemaal mee oneens tot helemaal mee eens. De alpha voor deze lijst is .76. Aangezien de BSSS vrij nieuw is zijn er nog niet heel veel onderzoeken die deze schaal hebben gebruikt. De onderzoeken die dit wel hebben gedaan zijn van Stephenson, Hoyle, Palmgreen, & Slater (2003), Hoyle en anderen (2002), Dudley, Rostoky, & Korfhage (2004) en Yanovitzky (2005). Stephenson en anderen (2003) hebben onderzoek gedaan naar

verschillende korte metingen van sensation seeking. De BSSS correleert in hun studie positief met het ooit hebben gebruikt van alcohol (.35), met het gebruik in de afgelopen 30 dagen (.32) en met de positieve affectieve attitude over alcohol (.35). In dezelfde studie is gekeken naar de correlaties met marihuana-gebruik. De correlatie met ooit gebruikt is .30, met 30-dagen gebruik .25, met positieve affectieve attitude .42, met positieve overtuigingen .35, met de intentie om nog eens te proberen .34 en met de intentie om regelmatig te gebruiken .27. In de studie van Hoyle en anderen (2002) worden vergelijkbare correlaties gevonden. Dudley en anderen (2004) hebben de BSSS gebruikt in een onderzoek naar de risicogedragingen van mannen die seks hebben met mannen. De correlatie tussen sensation seeking en onveilige anale geslachtsgemeenschap is hier .25.

Yanovitzky (2005) heeft in zijn studie de verkorte versie van de BSSS gebruikt, bestaande uit 4 items. Deze schaal correleerde .33 met de intentie om marihuana te gebruiken.

Er zijn dus al wel onderzoeken gedaan naar de relatie tussen sensation seeking en sociale cognities. In dit onderzoek wordt tevens gekeken naar de schakeling met risicogedrag.

2.3 Impulsiviteit en risicogedrag

Uit eerder onderzoek blijkt dat sensation seeking samenhangt met impulsiviteit (Zuckerman, Ballenger, Jimerson, Murphy, & Post, 1983; Mobini, Pearce, & Grant, 2006). De precieze relatie is nog niet opgehelderd (Stephenson en Southwell, 2006).

Impulsiviteit is het falen om een impuls of verleiding te weerstaan, die schadelijk is voor het individu zelf of voor anderen (Hollander, & Evers, 2001). Impulsiviteit bestaat uit twee componenten: het weerstaan versus toegeven aan driften, impulsen of wensen en direct en onstuimig reageren op een stimulus versus reflecteren en plannen voor het nemen van actie. Een erg impulsieve persoon wordt dus gekenmerkt door een relatief onvermogen om gedrag en gedachten te controleren (Revelle, 1997). Dit onvermogen lijkt het gevolg te zijn van problemen in het werkgeheugen en de hogere cognitieve functies die normaal gesproken zorgen voor het kunnen terugkijken, vooruitdenken en doelgericht te werk kunnen gaan, en tevens door tekortkomingen in de zelfregulatie van affect, motivatie en opwindings (Barkley, 1997). Wanneer een erg impulsieve persoon geconfronteerd wordt met een conflict tussen onmiddellijke positieve en toekomstige negatieve consequenties, zal deze voor het gedrag kiezen dat de onmiddellijke voordelen maximaliseert. Wanneer het deelnemen aan risicovol gedrag snel voordeel oplevert of negatieve consequenties snel vermindert, zullen impulsieve personen eerder die optie kiezen. Impulsieve personen zullen dus een hoger niveau van risicogedrag moeten rapporteren als een direct gevolg van tekortkomingen in hun impulscontrole (Cooper, Agocha, & Sheldon, 2000).

Voor het meten van impulsiviteit zijn verschillende instrumenten ontwikkeld. De Barrat Impulsiveness Scale-11 (BIS-11; Patton, Stanford, & Barratt, 1995), is een vragenlijst met 30 items over het controleren van gedachten en gedrag. De schaal meet drie factoren van impulsiviteit, namelijk motorische impulsiviteit (doen zonder denken), cognitieve impulsiviteit (snelle cognitieve besluiten nemen) en niet-plannen impulsiviteit (oriëntatie in het nu). De betrouwbaarheid en validiteit van de BIS is in verschillende talen aangetoond (Patton, et al., 1995; Fossati, Di Ceglie, Acquarini, & Barratt 2001). In de studie van Patton en anderen was de betrouwbaarheid .82, in het artikel van Fossati en anderen was de Cronbach's alpha .79. Stanford, Greve, Boudreaux, Mathias, & Brumbelow (1996) hebben de BIS-11 gebruikt voor het onderzoeken van de relatie tussen impulsiviteit en de risicogedragingen: agressie, drugsgebruik, rijden onder invloed en gordelgebruik.

Zij hebben ook een onderscheid gemaakt tussen "high school" leerlingen en studenten. De redenering hierachter is dat impulsiviteit ook in relatie staat tot opleidingsniveau. Uit het

onderzoek blijkt inderdaad dat jongeren met een hogere score op impulsiviteit vaker risicogedrag vertonen. Van de middelbare scholieren gebruiken 53,5% van de jongens met een hoge score op impulsiviteit drugs en van de jongens met een lage score op impulsiviteit gebruikt 19,2% drugs. Bij de meisjes zijn deze percentages respectievelijk 50% en 14,9%. Van de studenten met een hoge score op impulsiviteit gebruikt 43,3% van de jongens drugs en 23,9% van de jongens met een lage score op impulsiviteit gebruikt drugs. Bij de meisjes zijn deze percentages achtereenvolgens 24% en 6,2%. De hypothese dat studenten minder impulsief zijn dan middelbare scholieren blijkt te kloppen.

Hair en Hampson (2006) hebben gebruik gemaakt van een verkorte versie van de BIS-11. Deze lijst correleerde .92 met de BIS-11. Uit hun onderzoek onder vrouwelijke studenten blijkt tevens dat impulsiviteit een goede, negatieve, voorspeller is van academische prestaties. Ook blijkt impulsiviteit samen te hangen met alcoholgebruik (.35).

Dom, Hulstijn, en Sabbe (2006) hebben gekeken naar impulsiviteit en sensation seeking in relatie tot mensen die al op vroege leeftijd alcoholist zijn en mensen die dit pas op late leeftijd zijn. Impulsiviteit is gemeten met de BIS-11. Het blijkt dat mensen die al op jongere leeftijd alcoholist zijn, hoger scoren op impulsiviteit. Omdat de studie niet longitudinaal is kan niet worden gezegd wat oorzaak en gevolg is. Uit steeds meer onderzoek blijkt echter wel dat een hoge score op impulsiviteit en sensation seeking bij kinderen en adolescenten is geassocieerd met het op jonge leeftijd beginnen met middelengebruik en een verhoogd risico op afhankelijkheid later in hun leven (Martin, et al., 2003; Wagner, 2001). Ketzenberger & Forrest (2000) vinden in hun onderzoek met de BIS-11 dat alcoholisten hoger scoren op impulsiviteit dan niet alcoholisten.

Een andere manier om impulsiviteit te meten is met behulp van de Impulsiveness–Venturesomeness–Empathy questionnaire (I7; Eysenck, Pearson, Easting, & Allsopp, 1985). Deze lijst bestaat uit 54 items die impulsiviteit, gewaagdheid en invoelingsvermogen meten. In deze schaal wordt impulsiviteit gezien als het reageren zonder eerst over de consequenties na te denken (Lijffijt, Caci, & Kenemans, 2005). De I7 is door Lijffijt en anderen (2005) in het Nederlands vertaald en de betrouwbaarheid van deze schaal blijkt ruim voldoende. Voor impulsiviteit zijn er alpha's gevonden van .81 voor mannen en .80 voor vrouwen. McCoul en Haslam (2001) hebben de I7 gebruikt voor het voorspellen van risicovol seksueel gedrag. Impulsiviteit correleerde significant (.27) met de frequentie van onbeschermd seks, maar niet significant (.17) met aantal sekspartners. Simons, Gaher, Correia, Hansen en Christopher (2005) gebruiken in hun onderzoek ook de I7 en vinden een correlatie van .27 met alcohol problemen en een correlatie van .21 met marihuana problemen .

Concluderend kan worden gesteld dat sensation seeking en impulsiviteit samenhangen met de hier onderzochte risicogedragingen onveilig seksueel gedrag, binge drinken en cannabisgebruik. Nu zullen in de volgende paragrafen de Theory of Planned Behavior en prototypes worden besproken, als zijnde de proximale determinanten van risicogedrag.

2.4 Theory of Planned Behavior

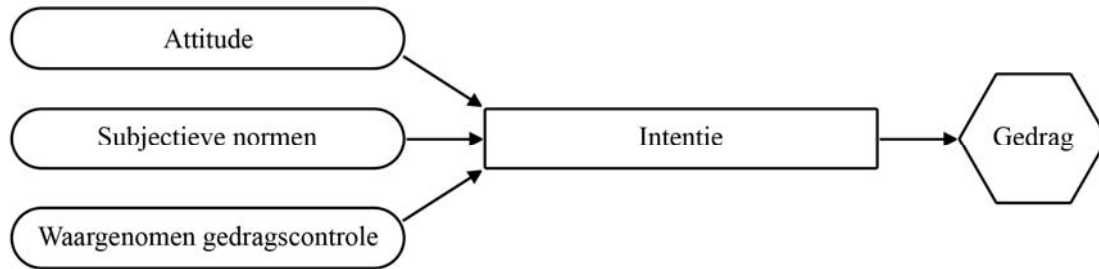
Een veel gebruikt model voor het voorspellen van gedragsdeterminanten is de Theory of Planned Behavior (Ajzen, 1991). Zie figuur 1 voor het model van de theorie. De theorie is een uitbreiding van de eerdere Theory of Reasoned Action (Fishbein & Ajzen, 1975). Bij deze theorieën is de beste voorspeller van gedrag, de intentie om dat gedrag uit te voeren. Volgens de Theory of Planned Behavior wordt de intentie door attitudes, subjectieve normen en waargenomen gedragscontrole bepaald. Attitudes refereren naar de positieve of negatieve evaluatie over het uitvoeren van bepaald gedrag (als ik X zou doen, zou dat goed/slecht zijn). Subjectieve normen verwijzen naar iemands perceptie van sociale druk om een bepaald gedrag uit te voeren (de meeste mensen die belangrijk zijn voor mij, vinden dat ik X zou moeten doen). Met waargenomen gedragscontrole wordt bedoeld op hoe goed mensen denken dat ze bepaald gedrag uit kunnen voeren (het is makkelijk/moeilijk voor mij om X te doen) (Sheeran, & Orbell, 2000).

De Theory of Planned Behavior wordt gezien als een complete theorie over de proximale determinanten van gedrag. Factoren die niet in het model opgenomen zijn, worden gedacht alleen indirecte invloed te hebben op het gedrag, via de componenten van de Theory of Planned Behavior. Dit zijn dan de distale determinanten. (Wiggers, de Wit, & Gras, 2003).

Uit een literatuuronderzoek van Albarracín, Fishbein, Johnson, & Muellerleille (2001) blijkt dat de Theory of Reasoned Action en de Theory of Planned Behavior goede voorspellers zijn van condoomgebruik. Het is wel zo dat studies een grotere relatie vonden tussen intentie en gedrag wanneer hier achteraf naar werd gevraagd (retrospectief) in plaats van, vooraf (prospectief). Dit klopt met het gegeven dat mensen hun intenties en attitudes baseren op eerder gedrag. Bovendien willen mensen graag consistent overkomen. Armitage, Conner, Loach, & Willetts (1999) hebben onderzoek gedaan naar de Theory of Planned Behavior en cannabis en alcoholgebruik. Cannabisgebruik wordt voorspeld door intentie en self-efficacy, en de intenties worden bepaald door attitude, self-efficacy en waargenomen gedragscontrole. De intenties voor alcoholgebruik worden voorspeld door subjectieve normen maar niet door attitude. McMillan en Conner (2003a) hebben onderzoek gedaan naar de bruikbaarheid van de Theory of Planned Behavior voor het voorspellen van drugsgebruik. Attitudes, injunctieve normen en waargenomen gedragscontrole zijn eerst in de regressieanalyse ingevoerd en verklaren 62,6% van de variantie in de intentie tot cannabisgebruik. In een studie van Norman, Bennett, en Lewis (1998) naar de Theory of Planned Behavior en binge drinken, blijkt dat waargenomen gedragscontrole de enige voorspeller is van de frequentie van binge drinken. Een hogere frequentie van binge drinken is geassocieerd met een lager niveau van waargenomen gedragscontrole. Norman en Conner (2006) vinden in hun studie dat de Theory of Planned Behavior een goede voorspeller is voor de intentie om de komende week te binge drinken. De theorie verklaart 66% in de variantie, na het controleren op leeftijd en geslacht. In een studie van Johnston en White (2006) blijken attitude, subjectieve normen en self-efficacy voorspellers van de intentie om te binge drinken. Zij hebben ook gekeken naar de mate van identificatie met de referentie groep (sociale identiteits theorie). Het blijkt dat het effect van groepsnormen op de intentie om te binge drinken groter is wanneer mensen zich sterk identificeren met de referentiegroep.

Subjectieve normen motiveren gedrag door de mogelijkheid goedkeuring te verkrijgen van belangrijke personen uit de omgeving. Uit een meta analyse van Rivas en Sheeran (2003) blijkt dat descriptieve normen ook van belang zijn bij het voorspellen van intenties. Descriptieve normen verwijzen naar de perceptie van het gedrag van anderen. Nu wordt gedrag gemotiveerd doordat de persoon ziet wat normaal is en wat blijkbaar een effectieve beslissing is ('als iedereen het doet zal het wel verstandig zijn'). McMillan en Conner (2003a) hebben aangetoond dat descriptieve normen extra variantie verklaren in de intentie tot

cannabisgebruik. Uit een ander onderzoek van McMillan en Conner (2003b) blijkt dat descriptieve normen tevens extra variantie verklaren in alcohol intenties. Fazekas, Senn, & Ledgerwood, (2001) vinden in hun studie dat descriptieve normen een significante voorspeller zijn van condoomgebruik intentie.

Figuur 1. De Theory of Planned Behavior

2.5 Prototypes

Een prototype is het beeld dat jong volwassenen hebben van het soort mensen die bepaald risicogedrag uitvoeren (bijvoorbeeld: de typische roker is stoer) (Gibbons, Gerrard, Blanton, & Russel, 1998). De rol van prototypes wordt onderzocht in het Prototype Willingness Model van Gibbons en anderen (1998). Volgens dit model zijn er twee aspecten van de prototype perceptie die van invloed zijn op beslissingen over gezondheidsgedragingen: de mate waarin iemand het prototype als positief ervaart en de mate waarin iemand zichzelf vindt lijken op het prototype. Hoe positiever iemands prototype en hoe meer iemand zichzelf vindt lijken op het prototype, hoe meer geneigd iemand is het risicogedrag dat in het prototype wordt beschreven uit te voeren. Spijkerman, van den Eijnden, Vitale, & Engels (2004), hebben onderzoek gedaan naar de relatie tussen prototypes en de intentie van adolescenten om te drinken. Het blijkt dat de prototypes van leeftijdgenoten die drinken gerelateerd zijn aan de intentie om te drinken. De prototype items verklaren 16% van de variantie in de intentie om te drinken. De prototype variabelen verklaren samen met de variabelen van de Theory of Planned Behavior 36% van de variantie in de intentie om te drinken.

In dit onderzoek zal worden gekeken op welke manier sensation seeking en impulsiviteit samenhangen met de risicogedragingen. In figuur twee staat het model van dit onderzoek. De volgende onderzoeksvraag en deelvragen zijn opgesteld:

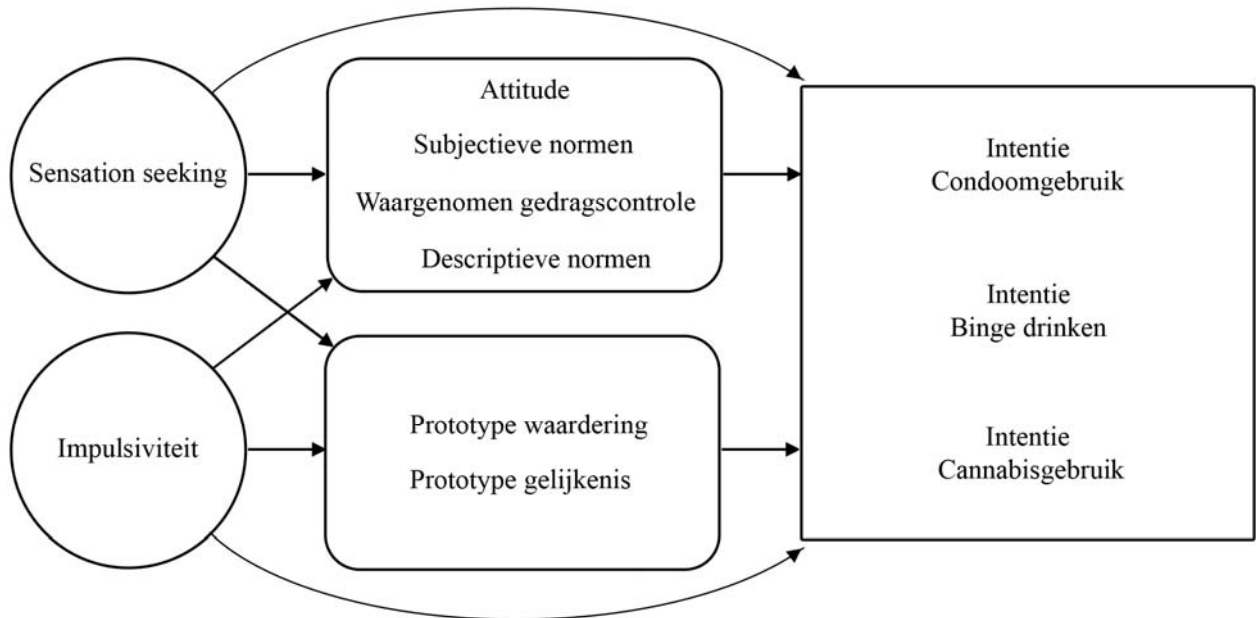
Onderzoeksvraag:

Hoe kan de relatie tussen sensation seeking, impulsiviteit en onveilig seksueel gedrag, binge drinken en cannabisgebruik worden verklaard?

Deelvragen:

- Is er een directe relatie tussen sensation seeking, impulsiviteit en onveilig seksueel gedrag, binge drinken en cannabisgebruik?
- Wat zijn de verklarende factoren van de risicogedragingen?

- Verloopt de invloed van sensation seeking en impulsiviteit voor alle drie de risicogedragingen via dezelfde variabelen?
- Hangen de risicogedragingen onderling samen?

Figuur 2. Model van dit onderzoek.

3. Methode

In dit hoofdstuk wordt besproken via welke methode antwoord is verkregen op de gestelde onderzoeksvraag. Allereerst zal in paragraaf 3.1 ingegaan worden op de selectie van de respondenten en de procedure. In paragraaf 3.2 wordt ingegaan op de vragenlijst, waarna in paragraaf 3.3 wordt afgesloten met een korte toelichting op de statistische verwerking.

3.1 Respondenten en procedure

In totaal hebben 161 respondenten de vragenlijst ingevuld. Wanneer minder dan de helft van de vragenlijst is ingevuld, is de lijst niet meegenomen. Dit leidt tot de verwijdering van 4 lijsten. De respondenten bestaan uit drie verschillende groepen; leerlingen van het ROC, cafébezoekers en cannabisgebruikers.

ROC leerlingen

In week 22 en 23 van 2006 zijn de 74 ROC-leerlingen geworven op een locatie in Enschede en een locatie in Hengelo. De response rate van de leerlingen is 100%. De ROC leerlingen hebben klassikaal de lijst ingevuld. Er is benadrukt dat de lijst anoniem is. Vragen mogen worden gesteld, maar vragen over het precieze doel van het onderzoek zijn niet beantwoord. Als de resultaten bekend zijn zullen deze op de ROC's worden gepresenteerd. Na het invullen van de lijsten hebben de leerlingen ze zelf op een stapel voor in de klas gelegd.

Cafébezoekers

De 50 cafébezoekers zijn in de weken 18 en 19 geworven in verschillende cafés op de oude markt in Enschede. De response rate voor deze groep bedraagt 68%. De cafébezoekers bevinden zich dan in verband met het warme weer vooral op de terrassen. Deze mensen zijn persoonlijk benaderd met een korte uitleg over het onderzoek. Bij meer vragen is aangeboden het onderzoeksverslag te mailen.

Cannabisgebruikers

De 37 cannabisgebruikers tot slot, zijn geworven in week 22, 30, 31, 33 en 34. De coffeeshops van Enschede en twee coffeeshops in Den Haag zijn bezocht. De mensen zijn persoonlijk benaderd met een korte uitleg over het onderzoek en weer is bij meer vragen aangeboden het onderzoeksverslag te zullen mailen. In een aantal coffeeshops zijn lijsten achtergelaten om later te worden opgehaald. Dit omdat er op dat moment weinig mensen in de coffeeshop aanwezig zijn of omdat de eigenaar alleen op deze manier wil meewerken. Twee coffeeshops hebben geweigerd mee te werken. Van de mensen die in de coffeeshops zijn gevraagd heeft 41 % de lijst ingevuld. Tot slot is de eigen omgeving geraadpleegd.

3.2 Vragenlijst

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van een vragenlijst (zie bijlage 1). De lijst bestaat uit 11 pagina's met 152 vragen. Eerst wordt gevraagd naar een aantal demografische variabelen. Daarna worden sensation seeking en impulsiviteit gemeten, gevolgd door de onderdelen over onveilig seksueel gedrag, alcoholgebruik en cannabisgebruik. Hieronder wordt de vragenlijst per onderdeel besproken.

Demografische variabelen

In dit onderdeel is gevraagd naar leeftijd, geslacht, huidige opleiding en hoogst afgeronde opleiding.

Persoonlijkheid

Impulsiviteit is gemeten door middel van de BIS-11 (Patton et al., 1995). Deze lijst bestaat uit 30 items die worden gescoord op een vier-punt-likert schaal, die loopt van zelden/nooit tot bijna altijd. De mate van impulsiviteit wordt gemeten door de score van elk item bij elkaar op te tellen. De lijst meet drie verschillende soorten impulsiviteit: 'attention', 'motor' en 'non-planning'. De Nederlandse versie van de BIS-11 is nog niet gevalideerd, maar de lijst die hier wordt gebruikt voldoet aan de eisen (vertaling en back-translation, discussies met de auteur over definities van termen en strekking van vragen). De Cronbachs alpha in deze studie is .76 voor de totale lijst, .69 voor de subschaal cognitief, .59 voor de subschaal motorisch en .53 voor de subschaal niet - plannen.

De BSSS (de Brief Sensation Seeking Scale; Hoyle et al., 2002) is gebruikt voor het meten van sensation seeking. Deze schaal bestaat uit acht items die 'Thrill and Adventure seeking' meten, 'Experience Seeking', 'Disinhibition' en 'Boredom Susceptibility'. De items worden gescoord op een vijf-punt-likert schaal, die loopt van helemaal mee oneens tot helemaal mee eens. De Cronbachs alpha voor deze items bedraagt .76. Voor de subschaal Thrill and Adventure seeking is de alpha .57, voor Experience Seeking is de alpha .58, voor de subschaal Disinhibition is de alpha .65 en voor de Boredom Susceptibility .30.

Risicogedragingen

De risicogedragingen worden gemeten aan de hand van The Theory of Planned Behavior en de prototype variabelen. Hieronder wordt kort besproken hoe de variabelen zijn gemeten. De Theory of Planned Behavior variabelen zijn gecodeerd in de richting van het goede gedrag.

Affectieve attitude is gemeten aan de hand van de vraag: 'Wanneer ik in de toekomst: altijd een condoom zou gebruiken tijdens de geslachtsgemeenschap/ meer dan vijf glazen alcohol op één avond zou drinken/ hasj of wiet zou gebruiken, vind ik dat...'. De respondenten kunnen één van de zeven rondjes aankruisen tussen slecht/goed, niet fijn/fijn, onverstandig/verstandig, niet cool/cool, niet normaal/normaal. Kraft, Rise, Sutton, & Roysamb (2005) hebben eenzelfde soort vraag gesteld voor het meten van de attitude. De gemiddelde scores lopen van 1 tot 7. Voor condoomgebruik geldt hoe meer punten hoe hoger de affectieve attitude ten aanzien van condoomgebruik, voor matig alcoholgebruik geldt hoe meer punten hoe hoger de affectieve attitude ten aanzien van matig alcoholgebruik en voor cannabis geldt hoe meer punten hoe hoger de affectieve attitude ten aanzien van geen cannabis gebruiken. De cronbachs alpha voor de affectieve condoom attitude is .77, voor de affectieve binge drinken attitude .90 en voor de affectieve cannabis attitude .93.

Cognitieve attitude is gemeten door te vragen naar de voor- en nadelen van de risicogedragingen. Bijvoorbeeld: 'als ik meer dan vijf glazen alcohol drink op één avond heb ik de volgende dag een kater'. Voor onveilig seksueel gedrag en binge drinken zijn twee voordelen bevraagd en twee nadelen. Voor cannabisgebruik zijn drie voordelen bevraagd. De gemiddelde scores lopen van 1 tot 5. Hoe meer punten, des te meer nadelen en minder voordelen worden gezien aan het risicogedrag. Voor de cognitieve condoom attitude is de alpha .88, voor de binge drinken attitude .43 en voor de cannabis attitude .63.

Descriptieve normen zijn gemeten door aan de respondenten te vragen hoeveel van hun vrienden/vriendinnen die ze regelmatig zien (minstens één keer per week) condooms

gebruiken tijdens de geslachtsgemeenschap/ wel eens meer dan vijf glazen alcohol drinken op één avond/ wel eens hasj/wiet gebruiken. De vijf antwoordopties lopen van 1 = niemand tot 5 = allemaal.

Subjectieve normen zijn indirect gemeten door te vragen naar de waargenomen sociale normen en de mate van instemming met deze sociale normen. Zo raden Fishbein en Ajzen het aan (1975). Waargenomen sociale normen zijn gemeten door te vragen wat broertjes/zusjes, vrienden/vriendinnen, ouders en huisgenoten ervan vinden als de respondent het gedrag uitvoert. Bijvoorbeeld: 'mijn ouders vinden dat ik condooms moet gebruiken'. Antwoordopties lopen van -2 = helemaal mee oneens tot 2 = helemaal mee eens. Hierna is mate van instemming gemeten door te stellen: ik trek me veel aan van de mening van mijn broertjes/zusjes, vrienden/vriendinnen, ouders, huisgenoten. Deze antwoordopties lopen van 1 = helemaal mee oneens tot 5 = helemaal mee eens. Zoals aangeraden door Fishbein en Ajzen (1975), is de subjectieve norm berekend door per referentiegroep de score op waargenomen sociale normen te vermenigvuldigen met de mate van instemming. De gemiddelde subjectieve norm van de vier referentiegroepen is berekend, deze loopt van -10 tot 10. Een score van -10 betekent dat mensen uit de directe omgeving niet vinden dat de persoon het risicogedrag niet uit moet voeren en dat de respondent zich veel aantrekt van deze meningen. Een score van 10 betekent dat mensen uit de directe omgeving vinden dat de respondent het gedrag niet moet uitvoeren en dat de respondent zich veel van deze meningen aantrekt. De alpha voor deze items is .79 voor de subjectieve normen ten aanzien van condooms, .79 voor subjectieve normen over binge drinken en .76 voor subjectieve norm vragen over cannabis.

Waargenomen gedragscontrole is bij condoomgebruik met vier vragen gemeten en bij de andere twee risicogedragingen met drie vragen. Bijvoorbeeld: ik vind het moeilijk om te praten over condooms. De antwoordopties lopen van 5 = helemaal mee oneens tot 1 = helemaal mee eens. Een gemiddelde score van 5 betekent dat de respondent geen moeite heeft met het gebruik van condooms, matig alcoholgebruik en het niet gebruiken van cannabis. Bij een gemiddelde score van 1 heeft de respondent hier juist wel moeite mee. Voor condoomgebruik bedraagt de alpha .70, voor binge drinken .86 en voor cannabisgebruik .90.

Gedragsintentie is gemeten aan de hand van drie vragen: ik ben van plan/ik verwacht/ik wil in de toekomst condooms gebruiken/niet meer dan vijf glazen alcohol drinken op één avond/geen hasj/wiet gebruiken. Dit onderscheid in van plan zijn, verwachten en willen is gemaakt in navolging van een studie van Kraft en anderen (2005). Ook voor deze vraag zijn er vijf antwoordopties, lopend van 1 = helemaal mee oneens tot 5 = helemaal mee eens. Een gemiddelde score van 1 betekent dat de respondent een lage intentie heeft in de toekomst condooms te gebruiken, matig alcohol te drinken en geen cannabis te gebruiken. Een gemiddelde score van 5 betekent dat de respondent een hoge intentie heeft condooms te gebruiken, matig alcohol te drinken en geen cannabis te gebruiken. Aangezien de intenties zijn gecodeerd in de richting van het goede gedrag, wordt gesproken over de intentie tot condoomgebruik, de intentie tot matig alcoholgebruik en de intentie om geen cannabis te gebruiken. De alpha's voor de risicogedragingen zijn respectievelijk .93, .95 en .94.

Prototype waardering is gemeten door te vragen of de kenmerken cool, interessant, veel jongens/meisjes kunnen krijgen, er goed uit zien, veel vrienden hebben, populair zijn, lef hebben en vaak verkering hebben, van toepassing zijn op de typische persoon van zijn/haar leeftijd die geen condooms gebruikt (alpha=.92), meer dan vijf glazen alcohol drinkt op één avond (alpha=.96) en hasj/wiet gebruikt (alpha=.97), van toepassing zijn. De antwoordopties lopen van 1 = helemaal niet tot 5 = heel erg. Een gemiddelde score van 1 betekent dat de

respondent een negatief prototype heeft, een score van 5 betekent dat de respondent een positief prototype heeft. In het artikel van Gerrard, Gibbons, Reisbergen, Trudeau en Vande Lune (2002) is op een soortgelijke manier te werk gegaan.

Prototype gelijkenis is gemeten door na de prototype waardering vraag, te vragen: 'lijk jij op deze persoon?' Gevolgd door vijf antwoordopties lopend van 5 = heel erg tot 1 = helemaal niet.

Gedrag is gemeten door te vragen: Hoe vaak heb je in de afgelopen vier weken: een condoom gebruikt/ op één avond meer dan vijf glazen alcohol gedronken en hasj/wiet gebruikt? Voor condoomgebruik lopen de vijf antwoordopties van 1 = nooit tot 4 = altijd en voor de andere gedragingen van 1 = geen enkele keer tot 5 = vaker dan zes keer.

Aanvang van risicogedrag: Om erachter te komen of en op welke leeftijd het risicogedrag voor het eerst is uitgevoerd is de vraag gesteld: hoe oud was je toen je voor het eerst geslachtsgemeenschap had/alcohol hebt gedronken/hasj/wiet hebt gebruikt. Hier kunnen respondenten hun leeftijd invullen of aankruisen het gedrag nog nooit te hebben uitgevoerd.

Overig: In de onderdelen over alcoholgebruik en cannabisgebruik is de extra vraag opgenomen: hoe vaak kom je in een café/ coffeeshop?, dit met vijf antwoordopties lopend van nooit tot meerdere keren per week.

3.3 Data-analyse

Alle statistische analyses zijn uitgevoerd met SPSS. Verschillen tussen groepen zijn geanalyseerd met OnewayANOVA, relaties tussen variabelen zijn onderzocht met de Pearson correlatie coëfficiënten en een hiërarchische regressieanalyse is toegepast om de verklarende variabelen van de intentie tot de risicogedragingen te vinden.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de gevonden resultaten besproken. In paragraaf 4.1 staat een overzicht van de gemiddelde scores per groep en wordt gekeken of er significante verschillen bestaan tussen de groepen. Paragraaf 4.2 behandelt de samenhang tussen de variabelen en in paragraaf 4.3 wordt tot slot de regressieanalyse behandeld.

4.1 Beschrijving van de onderzoeksgroep

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van de scores op de variabelen per onderzoeksgroep. In paragraaf 4.1.1 wordt een overzicht gegeven van de karakteristieken van de onderzoeksgroepen, daarna worden in paragraaf 4.1.2 de gemiddelde scores op sensation seeking en impulsiviteit weergegeven. In paragraaf 4.1.3 komen de variabelen over seks en condoomgebruik aan bod, gevolgd door de variabelen over alcoholgebruik en cannabisgebruik in paragraaf 4.1.4 en 4.1.5.

4.1.1 Karakteristieken van de onderzoeksgroepen

Tabel 1 geeft een overzicht van geslacht, gemiddelde leeftijd, huidige opleiding en hoogst afgeronde opleiding per onderzoeksgroep.

Tabel 1. Karakteristieken van de groepen.

Variabelen	Categorieën	ROC's (N=74)	Cafés (N=50)	Cannabis (N=37)
Geslacht	1. man	22 (30%)	22 (44%)	30 (81,1%)
	2. vrouw	52 (70%)	28 (56%)	7 (18,9%)
Gemiddelde leeftijd		18,4 (SD: 1,5)	27,8 (SD: 12,8)	26,6 (SD: 8,3)
Huidige opleiding	1. lager onderwijs	74 (100%)	1 (2%)	1 (3%)
	2. middelbaar onderwijs	0	8 (16%)	4 (11%)
	3. hoger onderwijs	0	18 (36%)	12 (32%)
	4. geen opleiding meer	0	22 (44%)	19 (51%)
Hoogst afgeronde opleiding	1. lager onderwijs	-	2 (4%)	7 (19%)
	2. middelbaar onderwijs	-	34 (68%)	25 (68%)
	3. hoger onderwijs	-	11 (22%)	5 (14%)

4.1.2 Sensation seeking en impulsiviteit per groep

In Tabel 2 staan de gemiddelde scores op sensation seeking en impulsiviteit per groep. Ook is de totale groep mensen die ooit cannabis hebben gebruikt vergeleken met de mensen die dit niet hebben gedaan.

Tabel 2. Sensation seeking en impulsiviteit per groep.

		ROC	Café	Cannabis	Nooit cannabis (N=58)	Ooit cannabis (N=102)
Sensation seeking	Gemiddelde score (1-5)	3,2	3,2	3,5	2,8	3,5***
Impulsiviteit	Gemiddelde score (1-4)	2,2	2,2	2,2	2,1	2,2**

ANOVA toont aan dat de gemiddelden niet significant verschillen voor sensation seeking ($F(2,158) = 2.6$, ns.) en voor impulsiviteit ($F(2,158) = .001$, ns.). De p-waarde voor sensation seeking is .08 dus er is wel sprake van een tendens. De groep mensen die nog nooit cannabis hebben gebruikt verschilt wel significant op sensation seeking ($F(1,158) = 37.4$, $p < .001$) en impulsiviteit ($F(1,158) = 9.7$, $p < .01$) met de groep mensen die dit wel eens hebben gedaan.

4.1.3 Variabelen over seks en condoomgebruik

In Tabel 3 staan de scores op de vragen over de gedragingen, de Theory of Planned Behavior en de prototype variabelen.

Tabel 3. Variabelen over seks en condoomgebruik.

Variabele	Categorieën	ROC	Cafè	Cannabis
<i>Gedragingen</i>				
Seks gehad?	1.ja	53 (71,6%)	47 (94%)	37 (100%)
	2.nee	21 (28,4%)	3 (6%)	
Leeftijd eerste keer seks	Gemiddelde leeftijd	15,9 (SD: 1,4)	17,4 (SD: 2,8)	15,6 (SD: 2,4)***
Hoe vaak condoom in het verleden	1. nooit	8 (11%)	3 (6%)	4 (11%)*
	2. soms	23 (31%)	22 (44%)	5 (14%)
	3. regelmatig	16 (22%)	15 (30%)	16 (43%)
	4. altijd	7 (10%)	7 (14%)	12 (32%)
<i>Theory of Planned Behavior</i>				
Affectieve attitude	Gemiddelde score (1- 7)	5,2	4,6	4,6
Cognitieve attitude	Gemiddelde score (1-5)	2,6	2,9	2,6
Descriptieve normen	1. niemand	9 (12,2%)	8 (16%)	2 (5,4%) *
	2. minder dan de helft	27 (36,5%)	21 (42%)	13 (35,1%)
	3. meer dan de helft	13 (17,6%)	11 (22%)	6 (16,2%)
	4. de meeste	20 (27%)	3 (6%)	11 (29,7%)
	5. allemaal	0	1 (2%)	1 (2,7%)
Subjectieve normen	Gemiddelde score (-10-10)	0,74	0,88	1,05
Waargenomen gedragscontrole	Gemiddelde score (1-5)	4,3	4,1	4,2
Intentie tot condoom gebruik	Gemiddelde score (1-5)	2,3	2,4	2,7
<i>Prototype Variabelen</i>				
Prototype waardering	Gemiddelde score (1-5)	2,2	2,2	2,3
Prototype gelijkensis	Gemiddelde score (1-5)	2,0	2,3	1,9

* $p < .05$. *** $p < .001$.

ANOVA toont aan dat de gemiddelden significant verschillen voor de leeftijd van eerste keer seks ($F(2,133) = 8.5$, $p < .001$) en voor condoomgebruik in het verleden ($F(2,135) = 4.5$, $p < .05$). Het valt op dat de groep cannabisgebruikers vaker regelmatig of altijd een condoom gebruiken. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat deze groep meer wisselende seksuele contacten heeft. Het is duidelijk te zien dat de groepen verschillen in het wel of niet hebben gehad van seks. Dit komt doordat de ROC -leerlingen jonger zijn.

ANOVA toont aan dat de gemiddelden significant verschillen voor descriptieve normen ($F(2,143) = 3.6$, $p < .05$). Het is dus zo dat er een significant verschil is tussen de groepen in het aantal mensen uit de omgeving die een condoom gebruiken. Het valt op dat de

cannabisgebruikers meer mensen in hun omgeving hebben die condooms gebruiken. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat zij meer mensen kennen met wisselende seksuele contacten.

De groepen vertonen geen significante verschillen op prototype waardering van een typische persoon die geen condooms gebruikt en prototype gelijkheid op iemand die geen condooms gebruikt. Geen van de groepen heeft een erg positief prototype van iemand die geen condooms gebruikt, ze vinden zichzelf ook niet lijken op iemand die geen condooms gebruikt.

4.1.4 Variabelen over alcoholgebruik

In Tabel 4 zijn de variabelen over alcoholgebruik gedragingen weergegeven, over de Theory of Planned Behavior en over de prototype variabelen.

Tabel 4. Variabelen over alcoholgebruik.

Variabelen	Categorieën	ROC	Café	Cannabis
<i>Gedragingen</i>				
Alcohol gedronken?	1. ja	73 (98,1%)	49 (98%)	37 (100%)
	2. nee	1 (1,4%)	1 (2%)	
Leeftijd eerste keer alcohol	Gemiddelde leeftijd	13,1 (SD:1,6)	14,0 (SD: 3,2)	13,3 (SD: 2,7)
Hoe vaak binge drinken in afgelopen 4 weken	1. geen enkele keer	11 (14,9%)	10 (20%)	8 (21,6%)
	2. één of twee keer	15 (20,3%)	6 (12%)	11 (29,7%)
	3. drie of vier keer	12 (16,2%)	13 (26%)	5 (13,5%)
	4. vijf of zes keer	15 (20,3%)	3 (6%)	2 (5,4%)
	5. vaker dan zes keer	21 (28,4%)	18 (36%)	11 (29,7%)
Frequentie cafébezoek	1. nooit	2 (2,7%)	0 (0%)	5 (13,5%)
	2. minder dan 1 keer per maand	8 (10,8%)	11 (22%)	4 (10,8%)
	3. minder dan 1 keer per week, vaker dan 1 keer per maand	17 (23%)	6 (12%)	7 (18,9%)
	4. ongeveer 1 keer per week	29 (39,2%)	10 (20%)	11 (29,7%)
	5. meerdere keren per week	17 (23%)	22 (44%)	9 (24,3%)
<i>Theory of Planned Behavior</i>				
Affectieve attitude	Gemiddelde score (1-7)	3,7	4,0	3,9
Cognitieve attitude	Gemiddelde score (1-5)	2,7	2,9	2,8
<i>Sociale omgeving</i>				
Descriptieve normen	1. niemand	1 (1,4%)	8 (16%)	0
	2. minder dan de helft	10 (13,5%)	21 (42%)	9 (24,3%)
	3. meer dan de helft	13 (17,6%)	11 (22%)	6 (16,2%)
	4. de meeste	28 (37,8%)	3 (6%)	12 (32,4%)
	5. allemaal	22 (29,7%)	1 (2%)	9 (24,3%)
Subjectieve normen	Gemiddelde score (-10-10)	-1,8	-1,2	-1,1
Waargenomen gedragscontrole	Gemiddelde score (1-5)	3,8	3,7	3,5
Intentie tot matig alcohol gebruik	Gemiddelde score (1-5)	2,2	2,4	2,3
<i>Prototype variabelen</i>				
Prototype waardering	Gemiddelde score (1-5)	2,0	2,2	2,3
Prototype gelijkenis	Gemiddelde score (1-5)	2,5	2,5	2,4

ANOVA toont aan dat er op geen van de variabelen over alcoholgebruik significante verschillen zijn tussen de groepen. Bijna alle respondenten hebben wel eens alcohol gedronken, hebben een lage intentie om in de toekomst matig alcohol te gebruiken, hebben geen positief prototype van iemand die binge drinkt en vinden zichzelf niet echt op iemand lijken die binge drinkt.

4.1.5 Variabelen over cannabisgebruik

In Tabel 5 staat een overzicht van de scores op de variabelen over cannabisgebruik.

Tabel 5. Variabelen over cannabisgebruik.

Variabelen	Categorieën	ROC	Café	Cannabis
<i>Gedragingen</i>				
Cannabis gebruikt?	1. ja	42 (56,8%)	23 (46%)	37 (100%)
	2. nee	32 (43,2%)	26 (52%)	
Leeftijd eerste keer cannabis	Gemiddelde leeftijd	15,4 (SD: 2,1)	15,9 (SD: 3,0)	15,3 (SD: 2,3)
Hoe vaak cannabis in afgelopen 4 weken	1. geen enkele keer	62 (83,8%)	38 (76%)	3 (8,1%) ***
	2. één of twee keer	10 (13,5%)	3 (6%)	7 (18,9%)
	3. drie of vier keer	1 (1,4%)	1 (2%)	2 (5,4%)
	4. vijf of zes keer	0	1 (2%)	2 (5,4%)
	5. vaker dan zes keer	0	4 (8%)	22 (59,5%)
Frequentie coffeeshopbezoek	1. nooit	62 (83,8%)	38 (76%)	4 (10,8%)***
	2. minder dan 1 keer per maand	8 (10,8%)	5 (10%)	7 (18,9%)
	3. minder dan 1 keer per week, vaker dan 1 keer per maand	3 (4,1%)	0	3 (8,1%)
	4. ongeveer 1 keer per week	0	1 (2%)	3 (8,1%)
	5. meerdere keren per week	1 (1,4%)	2 (4%)	19 (51,4%)
<i>Theory of Planned Behavior</i>				
Affectieve attitude	Gemiddelde score (1-7)	5,4	5,4	3,7***
Cognitieve attitude	Gemiddelde score (1-5)	3,4	3,5	3,1**
Descriptieve normen	1. niemand	27 (36,5%)	22 (44%)	0 ***
	2. minder dan de helft	37 (50%)	17 (34%)	13 (35,1%)
	3. meer dan de helft	3 (4,1%)	3 (6%)	6 (16,2)
	4. de meeste	5 (6,8%)	4 (8%)	12 (32,4%)
	5. allemaal	0	0	5 (13,5%)
Subjectieve normen	Gemiddelde score (-10-10)	1,2	1,5	0,4
Waargenomen gedragscontrole	Gemiddelde score (1-5)	4,3	4,2	3,1***
Intentie om geen cannabis te gebruiken	Gemiddelde score (1-5)	3,5	3,7	2,9**
<i>Prototype variabelen</i>				
Prototype waardering	Gemiddelde score (1-5)	1,7	1,8	2,6***
Prototype gelijkens	Gemiddelde score (1-5)	1,6	1,7	2,9***

p<.01. *p<.001.

ANOVA toont aan dat de groepen significant verschillen op het gebruik van cannabis in het verleden ($F(2,153) = 93.2, p<.001$) en op de frequentie van coffeeshopbezoek ($F(2,153) = 81.3, p<.001$). Het valt op dat maar liefst 60% van de cannabisgebruikers in de afgelopen vier weken vaker dan zes keer cannabis heeft gebruikt en dat ruim 50% meerdere keren per week in de coffeeshop komt.

Wat betreft de Theory of Planned Behavior variabelen, toont ANOVA aan dat de groepen significant verschillen op affectieve attitude ($F(2,151) = 13.9, p<.001$), op cognitieve attitude ($F(2,152) = 5.6, p<.01$), op descriptieve normen ($F(2,151) = 34.7, p<.001$), op waargenomen gedragscontrole ($F(2,151) = 21.0, p<.001$) en op de intentie geen cannabis te gebruiken ($F(2,152) = 5.3, p<.01$). Het is duidelijk te zien dat de cannabisgebruikers een lagere affectieve attitude hebben ten aanzien van geen cannabis gebruiken, een lagere cognitieve attitude ten aanzien van geen cannabis gebruiken, meer mensen in hun omgeving hebben die cannabis gebruiken, een lagere waargenomen gedragscontrole hebben om geen

cannabis te gebruiken en een lagere intentie hebben om in de toekomst geen cannabis te gebruiken.

Tot slot verschillen de groepen significant op prototype waardering van een typische cannabis gebruiker ($F(2,151) = 13.4, p < .001$), en prototype gelijkens ($F(2,150) = 22.5, p < .001$). Cannabisgebruikers hebben een positiever prototype van iemand die cannabis gebruikt en vinden zichzelf hier meer op lijken.

4.2 Correlaties

In deze paragraaf worden de correlaties tussen sensation seeking en impulsiviteit besproken en de correlaties tussen sensation seeking, impulsiviteit en de demografische variabelen, de variabelen over seks en condoomgebruik, alcoholgebruik en cannabisgebruik. Ook komen de correlaties tussen de subschalen van sensation seeking en impulsiviteit en de intenties aan bod en in de laatste paragraaf wordt gekeken naar de correlaties tussen de intenties.

4.2.1 Sensation seeking en impulsiviteit

In Tabel 6 staan de correlaties tussen sensation seeking en impulsiviteit.

Tabel 6. Correlaties tussen sensation seeking en impulsiviteit.

	Impulsiviteit Totaal	Cognitief	Motorisch	Niet-plannen
Sensation seeking Totaal	.26**	.22**	.24**	.11
Experience Seeking	.22**	.14	.25**	.12
Boredom Susceptibility	.19*	.21**	.15	.08
Thrill and Adventure Seeking	.05	.05	.05	-.05
Disinhibition	.32***	.26**	.27**	.19*

De totaal schalen correleren significant, maar niet zo hoog dat kan worden gezegd dat ze hetzelfde meten. Sensation seeking en impulsiviteit zijn dus duidelijk verschillende begrippen. Verder is te zien dat de Disinhibition schaal van sensation seeking correleert met alle onderdelen van impulsiviteit.

4.2.2 Sensation seeking, impulsiviteit en de demografische variabelen

Tabel 7 geeft de correlaties tussen sensation seeking en impulsiviteit met de demografische variabelen leeftijd, geslacht, huidige opleiding en hoogst afgeronde opleiding weer.

Tabel 7. Correlaties tussen sensation seeking, impulsiviteit en de demografische variabelen.

	Sensation seeking	Impulsiviteit
Leeftijd	-.19*	-.13
Geslacht a	-.27**	.05
Huidige opleiding	-.07	-.01
Hoogste opleiding	.05	.01

Note a 1) man 2) vrouw. * $p < .05$. ** $p < .01$.

In Tabel 7 is te zien dat alleen sensation seeking en leeftijd en sensation seeking en geslacht significante correlaties vertonen. Een hoge score op sensation seeking hangt samen met de leeftijd, hogere sensation seekers zullen jonger zijn. Tussen sensation seeking en geslacht is tevens een negatieve correlatie, dus mannen scoren hoger op sensation seeking dan vrouwen.

4.2.2 Sensation seeking, impulsiviteit en seks en condoomgebruik

In Tabel 8 staan de correlaties tussen sensation seeking en impulsiviteit voor de variabelen over seks en condoomgebruik.

Tabel 8. Correlaties tussen sensation seeking en impulsiviteit met de variabelen over seks en condoomgebruik.

	Sensation seeking	Impulsiviteit
<i>Gedragingen</i>		
Seks gehad?	-.05	-.05
Leeftijd 1e keer seks	-.26**	-.33**
Condoomgebruik	.16	.10
<i>Theory of Planned Behavior</i>		
Affectieve attitude	-.09	-.08
Cognitieve attitude	-.05	-.13
Descriptieve normen	.20*	.19*
Subjectieve normen	.05	-.12
Waargenomen gedragscontrole	.08	.05
Intentie condoomgebruik	-.08	-.09
<i>Prototype variabelen</i>		
Prototype waardering	.10	.04
Prototype gelijkenis	.11	.06

*p<.05. **p<.01.

In Tabel 8 is te zien dat sensation seeking en impulsiviteit een negatieve, significante correlatie vertonen met de leeftijd van eerste keer seks. Het is dus zo dat mensen die hoger scoren op sensation seeking of impulsiviteit, op jongere leeftijd voor het eerst seks hebben gehad. Ook vertonen sensation seeking en impulsiviteit een significante relatie met de descriptieve normen. Mensen met een hogere score op sensation seeking en impulsiviteit hebben dus meer mensen in hun omgeving die condooms gebruiken. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat deze mensen meer mensen in hun omgeving hebben met wisselende seksuele contacten. Het kan ook zijn dat ze alleen de perceptie hebben dat meer mensen uit hun omgeving condooms gebruiken.

4.2.3 Sensation seeking, impulsiviteit en alcoholgebruik

In Tabel 9 staan de correlaties tussen sensation seeking en impulsiviteit voor de variabelen over alcoholgebruik.

Tabel 9. Correlaties tussen sensation seeking en impulsiviteit met de variabelen over alcoholgebruik.

	Sensation seeking	Impulsiviteit
<i>Gedragingen</i>		
Alcohol gedronken? a	-.19*	-.00
Leeftijd 1e keer alcohol	-.23**	-.25**
Alcoholgebruik	.40**	.24**
Frequentie cafébezoek	.36**	.07
<i>Theory of Planned Behavior</i>		
Affectieve attitude	-.31**	-.22**
Cognitieve attitude	-.28**	-.09
Descriptieve normen	.34**	.21**
Subjectieve normen	-.18*	.09
Waargenomen gedragscontrole	-.19*	-.26**
Intentie matig alcohol gebruik	-.30**	-.07
<i>Prototype variabelen</i>		
Prototype waardering	.32**	.10
Prototype gelijkenis	.31**	.17*

Note a 1) ja 2) nee. *p<.05. **p<.01. ***p<.001

Uit Tabel 9 blijkt dat Sensation seeking en het wel of niet hebben gedronken van alcohol een significante, negatieve relatie vertonen. Mensen met een hoge score op sensation seeking zullen eerder alcohol hebben gedronken. Verder hangt sensation seeking samen met de leeftijd waarop voor het eerst alcohol is gedronken, dit is een negatieve correlatie. Dus hoe hoger sensation seeking hoe lager de leeftijd. Sensation seeking hangt positief samen met hoe vaak in het verleden meer dan vijf glazen alcohol op één avond is gedronken en met hoe vaak men naar het café gaat. Impulsiviteit hangt significant samen met de leeftijd van eerste alcoholgebruik en hoe vaak men in het verleden meer dan vijf glazen alcohol op één avond heeft gedronken.

Sensation seeking vertoont significante correlaties met alle variabelen van de Theory of Planned Behavior. Sensation seeking vertoont een significante, negatieve correlatie met de affectieve attitude ten aanzien van matig alcoholgebruik. Mensen met een hoge score op sensation seeking hebben een negatievere affectieve attitude ten opzichte van matig alcoholgebruik. Tevens hebben zij een negatievere cognitieve attitude ten aanzien van matig alcoholgebruik. Er is ook een relatie met descriptieve normen, dus hoe hoger de score op sensation seeking, hoe meer mensen uit de omgeving wel eens meer dan vijf glazen alcohol op één avond drinken. Verder vertoont sensation seeking significante, negatieve correlaties met subjectieve normen, waargenomen gedragscontrole en de intentie tot matig alcohol gebruik. Impulsiviteit vertoont significante correlaties met de affectieve attitude, descriptieve normen en de waargenomen gedragscontrole.

Sensation seeking vertoont tevens significante correlaties met de variabelen over prototypes. Hoge sensation seekers hebben een positiever prototype van iemand die veel drinkt en vinden zichzelf meer op iemand lijken die veel drinkt. Impulsiviteit correleert met de mate van gelijkenis op iemand die veel drinkt.

4.2.4 Sensation seeking en impulsiviteit en cannabisgebruik

In Tabel 10 staan de correlaties tussen sensation seeking en impulsiviteit voor de variabelen over cannabisgebruik.

Tabel 10. Correlaties tussen sensation seeking en impulsiviteit en de variabelen over cannabisgebruik.

	Sensation seeking	Impulsiviteit
<i>Gedragingen</i>		
Cannabis gebruikt? a	-.44**	-.24**
Leeftijd 1e keer cannabis	-.07	-.19
Cannabisgebruik	.27**	.12
Frequentie coffeeshopbezoek	.19*	.08
<i>Theory of Planned Behavior</i>		
Affectieve attitude	-.30**	-.20*
Cognitieve attitude	-.14	-.11
Descriptieve normen	.18*	.15
Subjectieve normen	-.16*	-.08
Waargenomen gedragscontrole	-.18*	.15
Intentie	-.22**	-.16
<i>Prototype variabelen</i>		
Prototype waardering	.37**	.06
Prototype gelijkenis	.32**	.13

Note a 1)ja 2)nee. *p<.05. **p<.01. ***p<.001

Sensation seeking en impulsiviteit vertonen een significante, negatieve relatie met het wel of niet hebben gebruikt van cannabis (zie Tabel 10). Het is zo dat hoe hoger mensen scoren op sensation seeking of impulsiviteit, hoe lager hun score op wel of geen cannabis gebruiken. Sensation seeking hangt niet significant samen met de leeftijd waarop voor het eerst cannabis is gebruikt maar wel met hoe vaak cannabis is gebruikt in het verleden en hoe vaak men naar de coffeeshop gaat.

Sensation seeking en impulsiviteit hangen negatief samen met de affectieve attitude ten opzichte van geen cannabisgebruik. Sensation seeking vertoont daarnaast nog een positieve significante correlatie met descriptieve normen en negatieve significante relaties met de subjectieve normen, waargenomen gedragscontrole en de intentie. Dus mensen met een hoge score op sensation seeking hebben een lagere waargenomen gedragscontrole voor het niet gebruiken van cannabis, lagere subjectieve normen en een lagere intentie om in de toekomst geen cannabis te gebruiken.

Sensation seeking vertoont significante, positieve correlaties met prototype waardering en prototype gelijkenis. Mensen met een hoge score op sensation seeking hebben een positiever prototype van iemand die cannabis gebruikt en vinden zichzelf meer lijken op iemand die cannabis gebruikt.

4.2.5 Correlaties van de subschalen van sensation seeking en impulsiviteit met intenties

In Tabel 11 zijn de correlaties tussen de subschalen van sensation seeking en impulsiviteit en de intenties weergegeven.

Tabel 11. Correlaties tussen de subschalen van sensation seeking en impulsiviteit met de intenties.

	Condoomgebruik intentie	Matig alcohol gebruik intentie	Geen cannabis gebruik intentie
<i>Sensation seeking</i>			
Experience Seeking	-.03	-.17*	-.28***
Boredom Susceptibility	-.08	-.22**	-.01
Thrill and Adventure Seeking	-.07	-.21**	-.14
Disinhibition	-.07	-.29***	-.16*
<i>Impulsiviteit</i>			
Cognitief	-.09	-.04	-.11
Motorisch	-.05	-.09	-.10
Niet plannen	-.11	-.03	-.13

Geen van de subschalen vertoont een significante correlatie met de intentie tot condoomgebruik. De subschalen van impulsiviteit correleren met geen van de intenties. De Experience Seeking schaal van sensation seeking en de Disinhibition schaal correleren met matig alcoholgebruik intentie en de geen cannabisgebruik intentie. Boredom Susceptibility en Thrill and Adventure Seeking correleren alleen met matig alcoholgebruik intentie.

4.2.6 Correlaties tussen de intenties

In Tabel 12 staan de correlaties tussen de intenties.

Tabel 12. Correlaties tussen de intenties.

	Condoom intentie	Matig alcoholgebruikintentie	Geen cannabisgebruik intentie
1. Condoom intentie	-	.26**	.00
2. Matig alcoholgebruik intentie	.26**	-	.22**
3. Geen cannabisgebruik intentie	.00	.22**	-

In Tabel 12 is te zien dat condoomgebruik intentie en matig alcoholgebruik intentie significant samenhangen. Mensen met een grotere intentie tot condoomgebruik hebben een grotere intentie in de toekomst matig alcohol te drinken. Verder is te zien dat de intentie geen cannabis te gebruiken en de intentie tot matig alcoholgebruik samenhangen. Mensen met een grotere intentie om cannabis te gebruiken hebben tevens een grotere intentie veel alcohol te drinken. De intentie geen cannabis te gebruiken hangt niet samen met de intentie condooms te gebruiken.

4.3 Regressieanalyse

In deze paragraaf is met behulp van een hiërarchische regressieanalyse gekeken wat de invloeden van de verschillende variabelen zijn op de intenties. In paragraaf 4.3.1 wordt eerst de regressieanalyse voor condoomgebruik intentie besproken, daarna wordt in paragraaf 4.3.2 de regressieanalyse voor matig alcoholgebruik intentie behandeld en tot slot wordt in paragraaf 4.3.3 de regressieanalyse voor geen cannabisgebruik intentie besproken.

4.3.1 Verklarende factoren voor condoomgebruik intentie

In Tabel 13 is de regressieanalyse voor condoomgebruik intentie weergegeven. De variabelen zijn in blokken ingevoerd en de gestandaardiseerde beta (β) coëfficiënten, R^2 change en incremental R^2 staan in Tabel 13.

Tabel 13. Regressieanalyse voor condoomgebruik intentie.

	β_1	β_2	β_3	β_4
Blok 1:				
Persoonlijkheid				
Sensation seeking	-.00	-.10	-.10	.64
Impulsiviteit	-.09	-.03	-.03	.41
Change in R^2	.01			
Incremental R^2	.01			
Blok 2: Theory of Planned Behavior				
Affectieve attitude		.13	.12	.13
Cognitieve attitude		.26**	.25**	.24**
Descriptieve normen		.21**	.21**	.21**
Subjectieve normen		.36***	.36***	.38***
Waargenomen gedragscontrole		-.09	-.10	-.12
Change in R^2		.46***		
Incremental R^2		.47***		
Blok 3: Prototype variabelen				
Prototype waardering			.02	.01
Prototype gelijkenis			-.06	-.06
Change in R^2			.00	
Incremental R^2			.47***	
Blok 4: sensation seeking * impulsiviteit				
Change in R^2				.01
Incremental R^2				.48***

* $p < .05$. ** $p < .01$. *** $p < .001$

Sensation seeking en impulsiviteit zijn ingevoerd in blok 1. Zoals ook al uit de correlatieanalyses is gebleken, hebben deze geen invloed op condoomgebruik intentie.

In het tweede blok staan de variabelen van de Theory of Planned Behavior. De toevoeging van deze variabelen is significant, ($F_{\text{change}}(5,130) = 22.5, p < .001$). De gestandaardiseerde beta coëfficiënten van cognitieve attitude ($t = 3.4, p < .01$), descriptieve normen ($t = 2.9, p < .01$) en subjectieve normen ($t = 4.9, p < .001$) zijn significant. De Theory of Planned Behavior variabelen verklaren 46% van de variantie in condoomgebruik intentie.

Door de toevoeging van de prototype variabelen in blok 3, verhoogt de R^2 niet significant ($\Delta R^2 = .00$), ($F_{\text{change}}(2,128) = .36, ns.$). De gestandaardiseerde beta coëfficiënten van cognitieve attitude ($t = 3.2, p < .01$), descriptieve normen ($t = 2.8, p < .01$) en subjectieve normen ($t = 4.8, p < .001$) zijn significant.

De toevoeging van de interactie variabele tussen sensation seeking en impulsiviteit is niet significant. Cognitieve attitude, descriptieve normen en subjectieve normen blijven de significante variabelen. In totaal wordt 48% van de variantie in condoomgebruik intentie verklaard door het model.

4.3.2 Verklarende factoren voor de intentie tot matig alcoholgebruik

In Tabel 14 staan de resultaten voor de intentie tot matig alcoholgebruik. De variabelen zijn in blokken ingevoerd en de gestandaardiseerde beta (β) coëfficiënten, R^2 change en incremental R^2 staan in Tabel 14.

Tabel 14. Regressieanalyse voor de intentie tot matig alcoholgebruik.

	β_1	β_2	β_3	β_4
Blok 1:				
Persoonlijkheid				
Sensation seeking	-.27**	-.06	-.08	.03
Impulsiviteit	.02	.07	.07	.13
Change in R ²	.07**			
Incremental R ²	.07**			
Blok 2: Theory of Planned Behavior				
Affectieve attitude		.26**	.25**	.25**
Cognitieve attitude		.22**	.22**	.22**
Descriptieve normen		-.06	-.07	-.07
Subjectieve normen		.29***	.28***	.29***
Waargenomen gedragscontrole		.17*	.20*	.20*
Change in R ²		.36***		
Incremental R ²		.43***		
Blok 3: Prototype variabelen				
Prototype waardering			.07	.08
Prototype gelijkenis			-.02	-.02
Change in R ²			.00	
Incremental R ²			.43***	
Blok 4: sensation seeking *				
impulsiviteit				-.13
Change in R ²				.00
Incremental R ²				.43***

*p<.05. **p<.01. ***p<.001

Sensation seeking en impulsiviteit zijn weer in het eerste blok ingevoerd. Alleen sensation seeking heeft een significante beta coëfficiënt ($t = -3.4$, $p < .01$). De persoonlijkheidsvariabelen verklaren 7% van de variantie in de intentie tot matig alcoholgebruik.

De variabelen van de Theory of Planned Behavior vormen een significante toevoeging aan het model, ($F_{\text{change}}(5,147) = 18.3$, $p < .001$). De gestandaardiseerde beta coëfficiënten van de affectieve attitude ($t = 3.5$, $p < .01$), de cognitieve attitude ($t = 3.0$, $p < .01$), de subjectieve normen ($t = 4.0$, $p < .001$) en de waargenomen gedragscontrole ($t = 2.4$, $p < .05$) zijn significant. Sensation seeking is nu geen verklarende variabele meer, dus de invloed van sensation seeking verloopt via de variabelen van de Theory of Planned Behavior. Deze verklaren 36% extra in de variantie van de intentie tot matig alcoholgebruik.

Door de prototype variabelen toe te voegen wordt de R² niet significant hoger ($\Delta R^2 = .00$), ($F_{\text{change}}(2,145) = .42$, ns.). De gestandaardiseerde beta coëfficiënten van affectieve attitude ($t = 3.4$, $p < .01$), cognitieve attitude ($t = 2.9$, $p < .01$), subjectieve normen ($t = 4.0$, $p < .001$) en waargenomen gedragscontrole ($t = 2.4$, $p < .05$) zijn significant.

De interactie variabele tussen sensation seeking en impulsiviteit voegt geen variantie toe. Affectieve attitude, cognitieve attitude, subjectieve normen en waargenomen gedragscontrole blijven de significante variabelen. In totaal wordt 43% van de variantie in de intentie tot matig alcoholgebruik verklaard door het model.

Om na te gaan of de invloed van sensation seeking ook via de prototype variabelen loopt, is tevens een regressieanalyse uitgevoerd waarbij de prototype variabelen in blok twee worden ingevoerd en de variabelen van de Theory of Planned Behavior in blok drie. Nu blijft sensation seeking echter wel een significante variabele in blok twee. Dit betekent dat de invloed van sensation seeking op de intentie tot matig alcoholgebruik verloopt via de variabelen van de Theory of Planned Behavior.

4.3.3 Verklarende factoren voor de intentie geen cannabis te gebruiken

In Tabel 15 staan de resultaten van de regressieanalyse voor de intentie geen cannabis te gebruiken. De variabelen zijn in blokken ingevoerd en de gestandaardiseerde beta (β) coëfficiënten, R^2 change en incremental R^2 staan in Tabel 15.

Tabel 15. Regressieanalyse voor de intentie geen cannabis te gebruiken.

	β_1	β_2	β_3	β_4
Blok 1:				
Persoonlijkheid				
Sensation seeking	-.21*	-.07	-.09	.52
Impulsiviteit	-.10	-.05	-.04	.32
Change in R^2	.06*			
Incremental R^2	.06**			
Blok 2: Theory of Planned Behavior				
Affectieve attitude		.43***	.47***	.48***
Cognitieve attitude		.15	.20*	.20*
Descriptieve normen		.03	.08	.08
Subjectieve normen		.12	.07	.08
Waargenomen gedragscontrole		.03	.03	.02
Change in R^2		.28***		
Incremental R^2		.34***		
Blok 3: Prototype variabelen				
Prototype waardering			.21*	.21*
Prototype gelijkenis			-.20*	-.20*
Change in R^2			.03*	
Incremental R^2			.37***	
Blok 4: sensation seeking * impulsiviteit				
Change in R^2				.01
Incremental R^2				.38***

* $p < .05$. ** $p < .01$. *** $p < .001$

Sensation seeking en impulsiviteit zijn weer in het eerste blok ingevoerd. Alleen sensation seeking heeft een significante beta coëfficiënt ($t = -2.5$, $p < .05$). De persoonlijkheidskenmerken verklaren 6% van de variantie in de intentie geen cannabis te gebruiken.

De toevoeging van de Theory of Planned Behavior variabelen is significant ($F_{\text{change}}(5,138) = 11.6$, $p < .001$). Alleen de gestandaardiseerde beta coëfficiënt van de affectieve attitude is significant ($t = .48$, $p < .001$). Sensation seeking is nu geen significante variabele meer. Dit betekent dat de invloed van sensation seeking op de intentie geen cannabis te gebruiken verloopt via de variabelen van de Theory of Planned Behavior. De variabelen van de Theory of Planned Behavior verklaren 28% van de variantie in de intentie geen cannabis te gebruiken.

De variabelen over de prototypische cannabisgebruiker verhogen de R^2 significant ($\Delta R^2 = .03$), ($F_{\text{change}}(2,136) = 3.3$, $p < .05$). De gestandaardiseerde beta coëfficiënten van de affectieve attitude ($t = -5.2$, $p < .001$), de cognitieve attitude ($t = 2.5$, $p < .05$), prototype waardering ($t = 2.2$, $p < .05$) en prototype gelijkenis ($t = -2.1$, $p < .05$) zijn significant.

De toevoeging van de interactie variabele geeft geen significantie in dit model. De affectieve attitude, cognitieve attitude, prototype waardering en prototype gelijkenis blijven de significante variabelen. In totaal wordt 38% van de variantie in de intentie geen cannabis te gebruiken door het model verklaard.

Weer is nagegaan of de invloed van sensation seeking ook via de prototype variabelen verloopt. Wanneer deze variabelen eerst worden ingevoerd in de regressieanalyse is sensation seeking ook geen significante variabele meer. Dit is dus inderdaad het geval.

5. Discussie

In dit onderzoek is met behulp van de Theory of Planned Behavior en prototypes gekeken op welke manier sensation seeking en impulsiviteit samenhangen met de intenties tot condoomgebruik, matig alcoholgebruik en geen cannabisgebruik. Hieronder worden eerst opvallende resultaten en verschillen tussen de ROC-leerlingen, de cafébezoekers en de cannabisgebruikers besproken. Dan wordt gekeken naar de relatie tussen sensation seeking, impulsiviteit en de intenties tot de gedragingen, gevolgd door een paragraaf over de verklarende factoren van de intenties. Ook wordt gekeken of de invloed van sensation seeking en impulsiviteit voor alle drie de intenties via dezelfde variabelen verloopt. Tot slot wordt gekeken of de intenties onderling samenhangen.

5.1 Verschillen tussen de groep ROC leerlingen, de groep cafébezoekers en de groep cannabisgebruikers.

De drie groepen verschillen niet significant op sensation seeking en impulsiviteit. Het is dus niet zo dat één van de drie groepen significant hoger of lager scoort op sensation seeking. Wanneer je echter kijkt naar de totale groep mensen die cannabis hebben gebruikt en deze vergelijkt met de groep mensen die geen cannabis hebben gebruikt, is er wel een significant verschil in de score op sensation seeking. De mensen die ooit cannabis hebben gebruikt scoren hoger op sensation seeking dan de mensen die dit niet hebben gedaan. Dus niet veelvuldig cannabisgebruik is van belang, maar het ooit hebben gebruikt van cannabis. Uit onderzoek van Stein, Newcomb en Bentler (1996) blijkt dat sensation seeking van invloed is op het beginnen met roken maar niet op het blijven roken. Opvallend is dat de groep cannabisgebruikers, wanneer je deze vergelijkt met de groep ROC leerlingen en de groep cafébezoekers, vaker regelmatig of altijd een condoom gebruiken en dat ze een gunstigere descriptieve norm hebben. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat deze mensen meer wisselende seksuele contacten hebben en dat meer mensen in hun omgeving wisselende contacten hebben. In een studie van Castilla, Barrio, Belza, & Fuente (1999) is inderdaad een relatie gevonden tussen cannabisgebruik en het hebben van meer dan één seksuele partner. Wat betreft het condoomgebruik van de omgeving kan het ook zo zijn dat cannabisgebruikers slechts de perceptie hebben dat meer mensen uit hun omgeving condooms gebruiken.

De groepen verschillen niet op andere variabelen over seks en condoomgebruik en ook niet op de variabelen over binge drinken. De verwachting dat de cafébezoekers meer risico's nemen op het gebied van alcoholgebruik is dus niet uitgekomen. Blijkbaar zijn alcohol en binge drinken zo veel voorkomend dat je de echte drinkers niet alleen in de cafés vindt. Alle drie de groepen beginnen al op jonge leeftijd met het drinken van alcohol. Bij de ROC-leerlingen is de gemiddelde leeftijd 13,1, bij de cafébezoekers 14,0 en bij de cannabisgebruikers 13,3. Deze gemiddelde leeftijden liggen iets lager dan in de literatuur is gevonden (DeWit, Adlaf, Offord, & Osborne, 2000). DeWit en anderen (2000) hebben in hun studie gevonden dat jongeren die tussen hun 11e en 14e beginnen met alcohol te drinken een verhoogd risico hebben op alcohol stoornissen. Het is dus van belang de leeftijd van het eerste alcoholgebruik te verhogen. Binge drinken komt bij alle drie de groepen veel voor, van de ROC-leerlingen heeft 48,7% in de afgelopen vier weken minstens vijf keer veel gedronken, bij de cafébezoekers is dit 42% en bij de cannabisgebruikers is dit 35,1%. In een onderzoek van Norman en anderen (1998), onder respondenten in de leeftijd van 18 tot 27 jaar, binge drinkt 46,3% van de respondenten in ieder geval één keer per week.

Op het gebied van cannabisgebruik zijn uiteraard wel significante verschillen gevonden tussen de groepen, aangezien de groep cannabisgebruikers op hun gebruik van cannabis is geselecteerd. Het valt op dat maar liefst 60% van de cannabisgebruikers in de afgelopen vier weken vaker dan zes keer cannabis heeft gebruikt en dat ruim 50% meerdere keren per week in de coffeeshop komt. Uit de literatuur blijkt dat mensen die vaker dan één keer per week cannabis gebruiken een grotere kans hebben op verslaving, om andere drugs te gebruiken en om psychotische symptomen of psychoses te ontwikkelen (Hall & Pacula, 2003). Uit een onderzoek dat uitgevoerd is in Australië blijkt dat 66% van de cannabisgebruikers vaker dan één keer per week cannabis gebruikt (Martin, Copeland, & Gates, 2006). In een onderzoek van Fergusson en anderen (2006) uit Nieuw Zeeland gebruikt 71,4% van de cannabisgebruikers in ieder geval één keer per week. Het lijkt er dus niet op dat de respondenten uit dit onderzoek uitzonderlijk vaak cannabis gebruiken, wel vertoont meer dan de helft riskant cannabisgebruik.

De gemiddelde leeftijd waarop mensen voor het eerst cannabis hebben gebruikt is vergelijkbaar met eerdere resultaten uit de literatuur (Monshouwer et al., 2005). Voor de ROC leerlingen is de gemiddelde leeftijd 15,4 jaar, voor de cafébezoekers 15,9 jaar en voor de cannabisgebruikers 15,3 jaar.

5.2 Is er een directe relatie tussen sensation seeking, impulsiviteit en de intentie tot condoomgebruik, matig alcoholgebruik en geen cannabisgebruik?

In paragraaf 5.2.1 worden de correlaties tussen sensation seeking en impulsiviteit met de intentie tot condoomgebruik besproken, in paragraaf 5.2.2 komen de correlaties met de intentie tot matig alcoholgebruik aan bod en in paragraaf 5.2.3 de correlaties met de intentie geen cannabis te gebruiken.

5.2.1 Is er een directe relatie tussen sensation seeking, impulsiviteit en de intentie tot condoomgebruik?

Sensation seeking vertoont geen significante correlatie met condoomgebruik intentie. Ook geen van de subschalen correleert met de intentie condooms te gebruiken. Uit eerder onderzoek is wel gebleken dat sensation seeking samenhangt met onveilig seksueel gedrag (Hoyle et al., 2002). Dat in deze studie geen samenhang is gevonden kan komen doordat geen gebruik is gemaakt van de SSS-V, zoals in de besproken onderzoeken van Hoyle en anderen, maar van het nieuwe instrument de BSSS. Zover bekend is deze schaal nog niet gebruikt voor het aantonen van de relatie tussen sensation seeking en onveilig seksueel gedrag bij heteroseksuelen, het is dus mogelijk dat dat met deze schaal niet kan. Een andere verklaring voor het niet vinden van een relatie tussen sensation seeking en onveilig seksueel gedrag is dat sensation seekers meer wisselende seksuele contacten hebben en daardoor nog wel zo verstandig zijn een condoom te gebruiken, terwijl mensen die laag scoren op sensation seeking wellicht eerder een vaste relatie hebben en op een gegeven moment geen condoom meer gebruiken. Uit onderzoek van Hoyle en anderen (2000) blijkt ook inderdaad dat sensation seeking samenhangt met het aantal partners. Dat er in deze studie geen relatie is gevonden tussen sensation seeking en condoomgebruik is overigens wel in overeenstemming met wat Zuckerman heeft gezegd over sensation seekers: “Het belangrijkste voor de sensatiezoeker is de opwindende ervaring, de bereidheid om risico’s te nemen is een gevolg van sensation seeking. Dus wanneer hoge sensation seekers risico’s nemen is dit meestal niet het doel van de activiteit, ze nemen zelfs vaak maatregelen om de risico’s te verkleinen (Zuckerman, 1994).”

Impulsiviteit vertoont tevens geen significante correlaties met de intentie tot condoomgebruik. Ook geen van de subschalen correleert met de intentie. In eerder onderzoek is wel een relatie gevonden tussen impulsiviteit en onveilig seksueel gedrag (McCoul en Haslam, 2001). Dat in deze studie geen relatie is gevonden kan komen doordat een andere schaal is gebruikt voor het meten van impulsiviteit, de BIS-11 in plaats van de I7. Ook gaat dezelfde verklaring op als voor het gebrek aan een relatie tussen sensation seeking en onveilig seksueel gedrag: misschien hebben impulsieve mensen meer wisselende seksuele contacten en gebruiken ze daarom wel net zo vaak condooms als minder impulsieve mensen. In een studie van McCoul en Haslam (2001) correleert impulsiviteit niet met aantal partners maar in een studie van Green (1995) wel.

5.2.2 Is er een directe relatie tussen sensation seeking, impulsiviteit en de intentie tot matig alcoholgebruik?

Sensation seeking vertoont een significante, negatieve correlatie met de intentie tot matig alcoholgebruik. Sensation seekers hebben een hogere intentie om in de toekomst veel te drinken. Stephenson en anderen (2003) vinden een correlatie tussen sensation seeking en de intentie tot alcoholgebruik.

Impulsiviteit hangt niet significant samen met de intentie tot matig alcoholgebruik. Dit is in strijd met eerder onderzoek. Hair en Hampson (2006) hebben een correlatie gevonden tussen impulsiviteit en alcoholgebruik en Simons en anderen (2005) vinden een correlatie met alcohol problemen. Hair en Hampson (2006) hebben echter onderzoek gedaan onder vrouwelijke studenten en Simons en anderen (2005) hebben gebruik gemaakt van de I7 in plaats van de BIS-11.

5.2.3 Is er een directe relatie tussen sensation seeking, impulsiviteit en de intentie geen cannabis te gebruiken?

Sensation seeking correleert negatief met de intentie geen cannabis te gebruiken. Sensation seekers hebben dus een hogere intentie cannabis te gebruiken. In een studie van Yanovitzky (2005) correleert sensation seeking met de intentie om marihuana te gebruiken.

Impulsiviteit hangt niet significant samen met de intentie om in de toekomst geen cannabis te gebruiken. Dat impulsiviteit niet samenhangt met de intentie geen cannabis te gebruiken is in strijd met eerder onderzoek. Simons en anderen (2005), vinden een relatie tussen impulsiviteit en marihuanaproblemen. Zij hebben echter gebruik gemaakt van de I7 in plaats van de BIS-11 en bovendien zijn problemen niet hetzelfde als gebruik.

Sensation seeking hangt dus negatief samen met de intentie tot matig alcoholgebruik en de intentie geen cannabis te gebruiken. Dit is een aanwijzing dat sensation seeking de gemeenschappelijke oorzaak kan zijn van verschillende risicogedragingen. Er zijn al eerder aanwijzingen gevonden dat verschillende risicogedragingen eenzelfde onderliggende oorzaak hebben (Cooper, Wood, Orcutt, 2003). Sensation seeking hangt niet samen met de intentie tot condoomgebruik. Blijkbaar is het niet gebruiken van condooms minder sensationeel dan het drinken van veel alcohol of het gebruiken van cannabis. Impulsiviteit hangt met geen van de intenties samen. Dit is in strijd met eerdere onderzoeken naar impulsiviteit en risicogedrag. Dit kan echter komen door andere meetinstrumenten, andere steekproeven en andere definities van het risicogedrag.

5.3 Verklarende factoren van de intenties

In deze paragraaf worden de verklarende factoren van de intenties besproken. Eerst worden de verklarende factoren van condoomgebruik intentie besproken, dan die van matig alcoholgebruik intentie en tot slot worden de verklarende factoren van de intentie geen cannabis te gebruiken behandeld.

5.3.1 Verklarende factoren van condoomgebruik intentie

Aangezien sensation seeking en impulsiviteit niet samenhangen met condoomgebruik, is er voor deze risicogedraging geen sprake van een mediërende rol van de Theory of Planned Behavior en de prototype variabelen.

Het blijkt dat de intentie tot condoomgebruik significant wordt verklaard door de cognitieve attitude, de descriptieve normen en de subjectieve normen. In totaal wordt 48% van de variantie in condoomgebruik intentie verklaard door het model. Albarracin en anderen (2001) hebben een uitgebreid literatuuronderzoek gedaan naar de bruikbaarheid van de Theory of Planned Behavior voor het voorspellen van de condoomintentie. Uit hun gerapporteerde correlaties van 96 studies blijkt dat de gemiddelde verklaarde variantie 53,6% is. In een onderzoek van Armitage, Norman en Conner (2002), verklaren de variabelen van de Theory of Planned Behavior een extra 27% van de variantie in de intentie tot condoomgebruik. De attitude en subjectieve normen zijn significante voorspellers. Fazekas en anderen (2001) vinden attitude, waargenomen gedragscontrole en descriptieve normen als significante voorspellers. Deze verklaren 46% van de variantie in condoomgebruik intentie. Dat in deze studie cognitieve attitude, descriptieve normen en subjectieve normen verklarende variabelen zijn klopt dus met eerder onderzoek.

Interventies die condoomgebruik promoten moeten dus als doel hebben de sociale omgeving positief te stemmen over het gebruik van condooms en de voordelen van condoomgebruik benadrukken.

5.3.2 Verklarende factoren van matig alcoholgebruik intentie

De intentie tot matig alcoholgebruik wordt significant verklaard door de affectieve attitude, de cognitieve attitude, de subjectieve normen en de waargenomen gedragscontrole. In totaal wordt 43% van de variantie in de intentie tot matig alcoholgebruik verklaard. Omdat de beta coëfficiënt van sensation seeking niet meer significant is als de Theory of Planned Behavior variabelen worden toegevoegd, maar nog wel als de prototype variabelen eerst worden toegevoegd, verloopt de invloed van sensation seeking via de Theory of Planned Behavior.

Uit eerder onderzoek is naar voren gekomen dat de subjectieve normen een belangrijke variabele zijn voor het voorspellen van de alcohol intentie (Armitage et al., 1999). In een studie van Armitage en anderen (2002) verklaart de Theory of Planned Behavior een extra 45% in de intentie tot binge drinken. De attitude, subjectieve normen en waargenomen gedragscontrole zijn significante voorspellers. Uit een onderzoek van McMillan en Conner (2003a) blijkt dat descriptieve normen tevens extra variantie verklaren in alcohol intenties. Dit is in deze studie niet het geval. Het kan dat de verklaring hiervoor ligt in het verschil tussen binge drinken en alcohol drinken. Het kan zijn dat het gedrag van de directe sociale omgeving wel invloed heeft als het gaat om het wel of niet drinken van alcohol, maar geen invloed heeft als het gaat om het drinken van veel alcohol. Hoe dit dan precies werkt is niet duidelijk. In een onderzoek van Spijkerman en anderen (2004) zijn prototypes significante voorspellers van alcohol intentie. In deze studie zijn prototypes geen verklarende variabelen. De verklaring hiervoor kan weer liggen in het verschil tussen binge drinken en alcohol drinken. Het kan zijn dat mensen wel een duidelijk prototype hebben van iemand die alcohol drinkt maar niet van iemand die veel alcohol drinkt. Dat de attitude, subjectieve normen en waargenomen gedragscontrole verklarende variabelen zijn van de intentie tot matig alcoholgebruik is in overeenstemming met het eerdere onderzoek. Het lijkt er dus op dat binge drinken

voornamelijk een sociale gebeurtenis is. Jongeren hebben moeite alcohol te weigeren en mensen uit hun omgeving keuren het drinken van veel alcohol niet af. Bovendien hebben ze een positief gevoel bij binge drinken en zien ze er veel voordelen in.

Het is dus belangrijk om jongeren te leren alcohol te weigeren en de normen van de sociale omgeving ten aanzien van binge drinken te veranderen. Ook moet het positieve gevoel dat mensen hebben bij veel drinken veranderd worden en moeten de nadelen van binge drinken worden benadrukt.

5.3.3 Verklarende factoren van de intentie geen cannabis te gebruiken

De intentie tot geen cannabisgebruik wordt verklaard door de affectieve attitude, de cognitieve attitude, de prototype waardering en de prototype gelijkenis. In totaal wordt 38% van de variantie in geen cannabisgebruik intentie verklaard. De beta coëfficiënt van sensation seeking is niet meer significant als je de Theory of Planned Behavior variabelen toevoegt, maar ook niet meer als je de prototype variabelen eerst toevoegt, dus de invloed van sensation seeking loopt via beide groepen variabelen.

In een onderzoek van Armitage en anderen (1999) wordt de intentie om cannabis te gebruiken voorspeld door attitude, self-efficacy en waargenomen gedragscontrole. McMillan en Conner (2003a) hebben onderzoek gedaan naar de bruikbaarheid van de Theory of Planned Behavior voor het voorspellen van drugsgebruik. Attitudes, injunctieve normen en waargenomen gedragscontrole zijn eerst in de regressieanalyse ingevoerd. Alle drie de variabelen hebben significante beta coëfficiënten en verklaren 62,6% van de variantie in de intentie tot cannabisgebruik. Vergeleken met dit percentage is de verklaarde variantie in deze studie laag. McMillan en Conner (2003a) hebben aangetoond dat descriptieve normen extra variantie verklaren in de intentie tot cannabisgebruik. Dit is in strijd met de bevindingen uit dit onderzoek. Wat de verklaring hiervoor kan zijn is onduidelijk. Dat in deze studie de attitude is gevonden als verklarende variabele van de intentie tot geen cannabisgebruik klopt wel met eerder onderzoek. Dit onderzoek kan hieraan toevoegen dat het prototype dat iemand heeft van een cannabisgebruiker en de mate van gelijkenis met iemand die cannabis gebruikt ook een verklaring zijn voor cannabisgebruik.

Het is dus van belang het positieve gevoel dat mensen hebben bij cannabis te veranderen, de nadelen van cannabisgebruik te benadrukken en om een negatief prototype te creëren van een cannabisgebruiker zodat mensen hier niet op willen lijken.

5.4 Verloopt de invloed van sensation seeking en impulsiviteit voor alle drie de intenties via dezelfde variabelen?

Aangezien sensation seeking en impulsiviteit geen van beide samenhangen met de intentie tot condoomgebruik, is deze vraag niet van toepassing op deze gedraging. Impulsiviteit hangt met geen van de intenties samen dus deze variabele blijft buiten beschouwing

Sensation seeking hangt negatief samen met de intentie tot matig alcoholgebruik en met de intentie geen cannabis te gebruiken. De invloed van sensation seeking op de intentie tot matig alcoholgebruik verloopt via de variabelen van de Theory of Planned Behavior. Voor de intentie tot geen cannabisgebruik verloopt de invloed van sensation seeking via de variabelen van de Theory of Planned Behavior en via de prototype variabelen.

De verklarende variabelen voor de intentie tot matig alcoholgebruik zijn de affectieve attitude, de cognitieve attitude, de subjectieve normen en de waargenomen gedragscontrole. Voor de intentie geen cannabis te gebruiken zijn de affectieve attitude en de cognitieve attitude tevens verklarende variabelen. Het is dus zo dat mensen met een lage intentie tot matig alcoholgebruik en mensen met een lage intentie geen cannabis te gebruiken, een

positief gevoel bij hebben bij alcohol drinken of cannabis gebruiken en er meer voordelen dan nadelen aan ondervinden. Voor cannabisgebruik zijn de prototype variabelen verklarende factoren. Het prototype van een cannabisgebruiker en de mate van gelijkheid op iemand die cannabis gebruikt zijn verklarende factoren van de intentie om geen cannabis te gebruiken. Dat deze variabelen geen verklarende variabelen zijn voor de intentie tot matig alcoholgebruik kan komen doordat mensen een minder duidelijk beeld hebben van een typische binge drinker. Het beeld van een typische cannabisgebruiker is misschien sterker ontwikkeld. Bij het gebruik van cannabis is er sprake van een duidelijker in- en outgroup dan bij het drinken van veel alcohol. Cannabisgebruikers kunnen worden gezien als een subcultuur waar mensen bij willen horen, of juist niet.

5.5 Hangen de intenties onderling samen?

Condoomgebruik intentie hangt samen met de intentie tot matig alcoholgebruik. Er is dus een groep mensen die onveilig seksueel gedrag vertonen en veel alcohol drinken. De intentie tot geen cannabisgebruik hangt samen met de intentie tot matig alcoholgebruik. Dus mensen met een hoge intentie cannabis te gebruiken hebben tevens een hogere intentie in de toekomst te binge drinken. Er is dus een groep mensen die dubbel risicogedrag vertonen, die zowel binge drinken als cannabis gebruiken. Er is geen samenhang tussen de intentie tot geen cannabisgebruik en de intentie tot condoomgebruik.

5.6 Kanttekeningen en aanbevelingen

Dit onderzoek heeft een aantal beperkingen. Omdat mensen in de cafés en coffeeshops vaak met meerdere mensen bij elkaar zitten is er bij het invullen van de lijsten vaak gelachen en overlegd. Dit zou de resultaten beïnvloeden kunnen hebben. Toch is de indruk dat de vragenlijsten serieus zijn ingevuld. Een andere kanttekening bij dit onderzoek is dat niet is gevraagd of de respondent een relatie heeft en zo ja hoe lang. Ook getrouwde mensen hebben de lijst ingevuld en voor hen is het gebruiken van een condoom normaal gesproken niet meer aan de orde. Aanbevolen wordt dus om in vervolg studies deze vraag wel op te nemen zodat hierop kan worden gecontroleerd. Een andere aanbeveling is de vragenlijst in het Duits te vertalen. In de coffeeshops blijken veel Duitsers te zitten die de lijst graag in willen vullen. Op deze manier kunnen meer respondenten worden geworven. Ook is het van belang onderzoek te doen in verschillende regio's zodat de resultaten een grotere generaliseerbaarheid hebben. Tot slot is longitudinaal onderzoek nodig om oorzaken en gevolgen vast te kunnen stellen.

6. Conclusie

Impulsiviteit hangt met geen van de intenties samen. Sensation seeking hangt negatief samen met de intentie tot matig alcoholgebruik en de intentie tot geen cannabisgebruik. Dit is een aanwijzing dat sensation seeking de gemeenschappelijke oorzaak kan zijn van verschillende risicogedragingen. Sensation seeking hangt niet samen met de intentie tot condoomgebruik. Blijkbaar is het niet gebruiken van condooms minder sensationeel dan het drinken van veel alcohol of het gebruiken van cannabis. De verklarende variabelen van de intentie tot

condoomgebruik zijn de cognitieve attitude, de descriptieve normen en de subjectieve normen.

De invloed van sensation seeking op de intentie tot matig alcoholgebruik verloopt via de variabelen van de Theory of Planned Behavior. Affectieve attitude, cognitieve attitude, subjectieve normen en waargenomen gedragscontrole zijn verklarende variabelen. Voor de intentie tot geen cannabisgebruik verloopt de invloed van sensation seeking via de Theory of Planned Behavior en via de prototype variabelen. Affectieve attitude, cognitieve attitude, prototype waardering en prototype gelijkens zijn verklarende variabelen.

De intentie condooms te gebruiken en de intentie tot matig alcoholgebruik hangen samen, evenals de intentie geen cannabis te gebruiken en de intentie tot matig alcoholgebruik. De intentie geen cannabis te gebruiken hangt niet samen met de intentie tot condoomgebruik.

Referenties

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behaviour and Human Decision Processes*, 50, 179-211.
- Albarracin, D., Fishbein, M., Johnson, B.T., & Muellerleille, P.A. (2001). Theories of reasoned action and planned behaviour as models of condom use. *Psychological Bulletin*, 127, 142-161.
- Armitage, C.J., Conner, M., Loach, J., & Willetts, D. (1999). Different perceptions of control: applying an extended theory of planned behaviour to legal and illegal drug use. *Basic & Applied Social Psychology*, 21, 301-316.
- Armitage, C.J., Norman, P., & Conner, M. (2002). Can the theory of planned behavior mediate the effects of age, gender and multidimensional health locus of control? *British Journal of Health Psychology*, 7, 299-316.
- Barkley, R.A. (1997). Behavioral inhibition, sustained attention, and executive functions: constructing a unifying theory of ADHD. *Psychological Bulletin*, 121, 65-94.
- Castilla, J., Barrio, G., Belza, M.J., & Fuente, L. (1999). Drug and alcohol consumption and sexual risk behaviour among young adults: results from a national survey. *Drug and Alcohol Dependence*, 56, 47-53.
- Chen, C., O'Brien, M.S., & Anthony, J.C. (2005). Who becomes cannabis dependent soon after onset of use? Epidemiological evidence from the United States: 2000-2001. *Drug and Alcohol Dependence*, 79, 11-22.
- Cooper, M.L., Wood, P.K., & Orcutt, H.K. (2003). Personality and the predisposition to engage in risky or problem behaviours during adolescence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84, 390-410.
- Cooper, M.L., Agocha, V.B., & Sheldon, M.S. (2000). A motivational perspective on risky behaviours: the role of personality and affect regulatory processes. *Journal of Personality*, 68, 1059-1088.
- Copeland, J., Swift, W., & Rees, V. (2001). Clinical profile of participants in a brief intervention program for cannabis use disorder. *Journal of Substance Abuse Treatment*, 20, 45-52.
- DeWit, D.J., Adlaf, E.M., Offord, D.R., & Ogborne, A.C. (2000). Age at first alcohol use: a risk factor for the development of alcohol disorders. *American Journal of Psychiatry*, 157, 745-750.
- Dom, G., Hulstijn, W., & Sabbe, B. (2006). Differences in impulsivity and sensation seeking between early and late-onset alcoholics. *Addictive Behaviours*, 31, 298-308.
- Dudley, M.G., Rostoky, S.S., & Korfhage, B.A. (2004). Correlates of high risk sexual behaviour among young men who have sex with men. *AIDS Education and Prevention*, 16, 328-340.
- Eysenck, S.B.G., Pearson, P.R., Easting, G., & Allsopp, J.F. (1985). Age norms for impulsiveness, venturesomeness and empathy in adults. *Personality and Individual Differences*, 6, 613-619.
- Fazekas, A., Senn, C.Y., & Ledgerwood, D.M. (2001). Predictors of intentions to use condoms among university women: an application and extension of the theory of planned behaviour. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 33, 103-117.
- Fergusson, D.M., Boden, J.M., & Horwood, L.J. (2006). Cannabis use and other illicit drug use: testing the cannabis gateway hypothesis. *Addiction*, 101, 556-569.
- Fergusson, D.M., Horwood, L.J., & Ridder, E.M. (2005). Tests of causal linkages between cannabis use and psychotic symptoms. *Addiction*, 100, 354-366.
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). *Belief, attitude, intention, and behaviour*. New York, NY: John Wiley & Sons.

- Fossati, A., Di Ceglie, A., Acquarini, E., & Barratt, E.S. (2001). Psychometric properties of an Italian version of the Barratt Impulsiveness Scale-11 (BIS-11) in nonclinical subjects, *Journal of Clinical Psychology* 57, 815–828.
- Gerrard, M., Gibbons, F.X., Reis-Bergren, M., Trudeau, L., & Vande Lune, L.S. (2002). Inhibitory effects of drinker prototypes on adolescent alcohol consumption. *Health Psychology*, 21, 601-609.
- Gibbons, F.X., Gerrard, M., Blanton, H., & Russel, DW. (1998). Reasoned action and social reaction: willingness and intention as independent predictors of health risk. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74, 1164-1180.
- Green, F.W.Iii. (1995). Trait impulsivity and sexual behaviours related to HIV transmission. *Dissertation Abstract International: section B: the science and engineering*, 56, 0557.
- Hair, P., & Hampson, S.E. (2006). The role of impulsivity in predicting maladaptive behaviour among female students. *Personality and Individual Differences*, 40, 943-952.
- Hall, W., & Pacula, R. (2003). *Cannabis use and dependence: public health and public policy*. Cambridge: Cambridge university press.
- Hollander, E., & Evers, M. (2001). New developments in impulsivity. *Lancet*, 358, 949-951.
- Hoyle, R.H. (2000). Personality processes and problem behaviour. *Journal of Personality*, 68, 953-966.
- Hoyle, R.H., Fejfar, M.C., Miller, J. D. (2000). Personality and sexual risk taking: A quantitative review. *Journal of Personality*, 68, 1203-1231.
- Hoyle, R.H., Stephenson, M.T., Palmgreen, P., Lorch, E.P., & Donohew, R.L. (2002). Reliability and validity of a brief measure of sensation seeking. *Personality and Individual Differences*, 32, 401-414.
- Johnston, K.L., & White, K.M. (2003). Binge drinking: a test of the role of group norms in the theory of planned behaviour. *Psychology and Health*, 18, 63-77.
- Kandel, D.B. (1975). Stages in adolescent involvement in drug use. *Science*, 190, 912-914.
- Kandel, D.B. (1984). Marijuana users in young adulthood. *Archives of General Psychiatry*, 41, 200-209.
- Kandel, D.B., Yamaguchi, K. (2002). Stages of drug involvement in the U.S. population. In; Kandel, D.B. (Ed.), *Stages and pathways of drug involvement: examining the gateway hypothesis* (pp. 65-89). New York: Cambridge university press.
- Ketzenberger, K.E., & Forrest, L. (2000). Impulsiveness and compulsiveness in alcoholics and non-alcoholics, *Addictive Behaviors*, 25, 791-795.
- Kraft, P., Rise, J., Sutton, S., & Roysamb, E. (2005). Perceived difficulty in the theory of planned behaviour: perceived behaviour control or affective attitude? *British Journal of Social Psychology*, 44, 479-496.
- Lijfijt, M., Caci, H., & Kenemans, J.L. (2005). Validation of the Dutch translation of the I7 questionnaire. *Personality and Individual Differences*, 38, 1123-1133.
- Martin, G., Copeland, J., & Gates, P. (2006). The severity of dependence scale (sds) in an adolescent population of cannabis users: reliability, validity and diagnostic cut-off. *Drug and Alcohol Dependence*, 83, 90-93.
- Martin, C.A., Kelly, T.H., Rayens, M.K., Brogli, B., Brenzel, A., & Smith, W.J. (2003). Sensation seeking, puberty and nicotine, alcohol, and marijuana use in adolescence. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 41, 1495-1502.
- McCoul, M.D., & Haslam, N. (2001). Predicting high risk sexual behaviour in heterosexual and homosexual men: the roles of impulsivity and sensation seeking. *Personality and Individual Differences*, 31, 1303-1310.
- McMillan, B., & Conner, M. (2003a). Applying an extended version of the theory of planned behaviour to illicit drug use among students. *Journal of Applied Social Psychology*,

- 33, 1662-1683.
- McMillan, B., Conner, M. (2003b). Using the theory of planned behavior to understand alcohol and tobacco use in students. *Health and Medicine*, 8, 317-328.
- Mobini, S., Pearce, M., & Grant, A. (2006). The relationship between cognitive distortions, impulsivity, and sensation seeking in a non clinical population sample. *Personality and Individual Differences*, 40, 1153-1163.
- Monshouwer, K., Smit, F., De Graaf, R., Van Os, J., & Vollebergh, W. (2005). First cannabis use: does onset shift to younger ages? Findings from the Dutch national school survey on substance use. *Addiction*, 100, 963-970.
- Newcomb, M.D., & McGee, L. (1991). Influence of sensation seeking on general deviance and specific problem behaviours from adolescents to young adulthood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 614-628.
- NIGZ (2005). Verantwoord gebruik. Opgehaald op 23 december 2005 op <http://www.alcoholinfo.nl/index.cfm?act=esite.tonen&a=2&b=12&c=15>.
- Norman, P., Bennett, P., & Lewis, H. (1998). Understanding binge drinking among young people: An application of the theory of planned behavior. *Health Education Research*, 13, 163-169.
- Norman, P., & Conner, M. (2006). The theory of planned behaviour and binge drinking: assessing the moderating role of past behaviour within the theory of planned behaviour. *Journal of Health Psychology*, 11, 55-70.
- Patton, J.H., Stanford, M.S., & Barratt, E.S. (1995). Factor structure of the Barratt Impulsiveness Scale. *Journal of Clinical Psychology*, 51, 768-774.
- Revelle, W. (1997). Extraversion and impulsivity: the lost dimension? In H. Nyborg (Ed.), *The scientific study of human nature: Tribute to Hans J. Eysenck at eighty* (pp. 189-212). Oxford: Pergamon/Elsevier science.
- Rivis, A., & Sheeran, P. (2003b). Descriptive norms as an additional predictor in the theory of planned behaviour: a meta analysis. *Current Psychology: Developmental, Learning, Personality, Social*, 22, 218-233.
- RIVM. (2006). Afhankelijkheid van alcohol, drugs of andere middelen. Opgehaald op 6 september 2006 van http://www.rivm.nl/vtv/object_document/o1618n17539.html.
- RIVM. (2006). Seksueel gedrag. Opgehaald op 24 september 2006 van http://www.rivm.nl/vtv/object_document/o1443n19092.html.
- RIVM. (2006). Thermometer SOA en HIV. Opgehaald op 6 september 2006 van <http://www.rivm.nl/bibliotheek/digitaaldepot/ThermometerSOA.pdf>
- Roberti, J.W., Storch, E.A., Bravata, E. (2003). Further psychometric support for the sensation seeking scale- form V. *Journal of Personality Assessment*, 81, 291-292.
- Sheeran, P., & Orbell, S. (2000). Self-schemas and the theory of planned behaviour. *European Journal of Social Psychology*, 30, 533-550.
- Simons, J.S., Gaher, R.M., Correia, C.J., Hansen, C.J., & Christopher, M.S. (2005). An affective motivational model of marijuana and alcohol problems among college students. *Psychology of Addictive Behaviours*, 19, 326-334.
- Spijkerman, R., van den Eijnden, R.J.J.M., Vitale, S., & Engels, R.C.M.E. (2004). Explaining adolescents' smoking and drinking behavior: the concept of smoker and drinker prototypes in relation to variables of the theory of planned behavior. *Addictive Behaviours*, 29, 1615-1622.
- Stein, J.A., Newcomb, M.D., & Bentler, P.M. (1996). Initiation and maintenance of tobacco smoking: changing personality correlates in adolescence and young adulthood. *Journal of Applied Social Psychology*, 26, 160-187.
- Stanford, M.S., Greve, K.W., Boudreaux, J.K., Mathias, C.W., & Brumbelow, J.L. (1996). Impulsiveness and risk taking behavior: comparison of high-school and college

- students using the Barratt Impulsiveness Scale. *Personality and Individual Differences*, 21, 1073-1075.
- Stacy, A.W., Newcomb, M.D., & Bentler, P.M. (1991). Personality, problem drinking, and drunk driving: mediating, moderating, and direct-effect models. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 795-811.
- Stephenson, M.T., Hoyle, R.H., Palmgreen, P., & Slater, M.D. (2003). Brief measures of sensation seeking for screening and large scale surveys. *Drug and Alcohol Dependence*, 73, 279-286.
- Stephenson, M.T., & Southwell, B.G. (2006). Sensation seeking, the Activation Model, and mass media health campaigns: current findings and future directions for cancer communication. *Journal of Communication*, 56, s38-s56.
- Trimbosinstituut. (2006). Drugs en verslaving. Opgehaald op 19 september 2006 van <http://www.trimbos.nl/default16074.html>.
- Wagner, M.K. (2001). Behavioral characteristics related to substance abuse and risk-taking, sensation seeking, anxiety, sensitivity, and self-inforcement. *Addictive Behaviours*, 26, 115-120.
- Wiggers, L.C.W., de Wit, J.B.F., & Gras, M.J. (2003). Risk behaviour and social cognitive determinants of condom use among ethnic minority communities in Amsterdam. *AIDS Education and Prevention*, 15, 430-437.
- Yanovitzky, I. (2005). Sensation seeking and adolescent drug use: the mediating role of association with deviant peers and pro-drug discussions. *Health Communication*, 17, 67-89.
- Zuckerman, M., Ballenger, J.C., Jimerson, D.C., Murphy, D.L., & Post, R.M. (1983). A correlational test in humans of the biological models of sensation seeking, impulsivity, and anxiety. In: M. Zuckerman (Ed.), *Biological basis of sensation seeking, impulsivity and anxiety*. Lawrence Erlbaum Associates, Hillsdale, NJ (1983).
- Zuckerman, M. (1994). *Behavioral expressions and biosocial basis of sensation seeking*. Cambridge: University Press.

Bijlage 1. Vragenlijst Persoonlijkheid en risicogedragingen

Hoe moet je de vragenlijst invullen?

Het gaat in deze vragenlijst over jouw persoonlijke mening over een aantal dingen. Het is dus belangrijk dat je de vragenlijst eerlijk invult. Er zijn geen “goede” of “foute” antwoorden, vul in wat voor jou van toepassing is en blijf niet te lang nadenken over één vraag. De vragenlijsten worden anoniem verwerkt, dus je hoeft je naam niet op te schrijven.

Hier volgen eerst wat algemene vragen

1. Wat is je leeftijd?jaar

2. Wat is je geslacht?

(maak het rondje van jouw antwoord zwart)

Man

Vrouw

3. Met welke opleiding ben je op dit moment bezig? (maak het rondje van jouw antwoord zwart)

lager (beroeps)onderwijs (lagere school, LBO, LAVO, LEAO, ROC enz.)

middelbaar onderwijs (MAVO, MMS, MEAO, MTS, MBO, HAVO, VWO)

hoger onderwijs: (HEAO, HTS, HBO, Universiteit)

ik volg geen opleiding meer

4. Wat is de hoogste opleiding die je hebt afgerond? (maak het rondje van jouw antwoord zwart)

lager (beroeps)onderwijs (lagere school, LBO, LAVO, LEAO, ROC enz.)

middelbaar onderwijs (MAVO, MMS, MEAO, MTS, MBO, HAVO, VWO)

hoger onderwijs: (HEAO, HTS, HBO, Universiteit)

Hieronder staan een aantal uitspraken. Geef aan of jij het met deze uitspraken eens bent. (maak voor elke vraag het rondje zwart dat bij jouw antwoord hoort)

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Neutraal	Mee eens	Helemaal mee eens
5. Ik zou graag nieuwe plaatsen willen verkennen.....	☐	☐	☐	☐	☐
6. Ik word onrustig wanneer ik te lang thuis zit.....	☐	☐	☐	☐	☐
7. Ik vind het leuk om enge dingen te doen.....	☐	☐	☐	☐	☐
8. Ik hou van wilde feesten.....	☐	☐	☐	☐	☐
9. Ik zou graag op reis gaan zonder van tevoren iets te plannen.....	☐	☐	☐	☐	☐
10. Ik geef de voorkeur aan vrienden die opwindend onvoorspelbaar zijn.....	☐	☐	☐	☐	☐
11. Ik zou graag eens gaan bungee-jumpen.....	☐	☐	☐	☐	☐
12. Ik zou heel graag nieuwe en opwindende ervaringen hebben, zelfs als ze illegaal zijn.....	☐	☐	☐	☐	☐

Mensen verschillen in hun manier waarop ze in verschillende situaties handelen en denken. Deze vragen gaan over deze verschillende manieren van handelen en denken. (maak voor elke vraag het rondje zwart dat bij jouw antwoord hoort)

	Zelden/ nooit	Soms	Vaak	Bijna Altijd
13. Ik plan taken zorgvuldig.....	☐	☐	☐	☐
14. Ik doe dingen zonder na te denken.....	☐	☐	☐	☐
15. Ik neem snel een beslissing.....	☐	☐	☐	☐
16. Ik leef zorgeloos.....	☐	☐	☐	☐
17. Ik houd mijn aandacht er niet bij.....	☐	☐	☐	☐
18. Mijn gedachten razen door mijn hoofd.....	☐	☐	☐	☐
19. Ik plan uitjes ruim van te voren.....	☐	☐	☐	☐
20. Ik heb mezelf onder controle.....	☐	☐	☐	☐
21. Ik kan mij gemakkelijk concentreren.....	☐	☐	☐	☐
22. Ik spaar regelmatig.....	☐	☐	☐	☐
23. Ik kan niet stil blijven zitten tijdens toneelstukken en lezingen.....	☐	☐	☐	☐
24. Ik denk zorgvuldig na.....	☐	☐	☐	☐
25. Ik zorg dat ik een baan behoud.....	☐	☐	☐	☐
26. Ik zeg dingen zonder eerst na te denken.....	☐	☐	☐	☐
27. Ik houd ervan om over ingewikkelde dingen na te denken.....	☐	☐	☐	☐
28. Ik verander van baan.....	☐	☐	☐	☐
29. Ik handel impulsief.....	☐	☐	☐	☐
30. Ik verveel mij snel als ik in gedachten iets moeilijks moet oplossen.....	☐	☐	☐	☐
31. Ik doe dingen in een opwelling.....	☐	☐	☐	☐
32. Ik verander van gedachten.....	☐	☐	☐	☐
33. Ik verhuis.....	☐	☐	☐	☐
34. Ik koop dingen in een opwelling.....	☐	☐	☐	☐
35. Ik kan maar over één ding tegelijk nadenken.....	☐	☐	☐	☐
36. Ik verander van hobby.....	☐	☐	☐	☐
37. Ik geef meer uit dan ik verdien.....	☐	☐	☐	☐
38. Mijn gedachten worden onderbroken door andere gedachten.....	☐	☐	☐	☐
39. Ik ben meer geïnteresseerd in het heden dan in de toekomst.....	☐	☐	☐	☐
40. Ik ben rusteloos tijdens lezingen en praatjes.....	☐	☐	☐	☐
41. Ik ben gek op lastige problemen.....	☐	☐	☐	☐
42. Ik plan voor de toekomst.....	☐	☐	☐	☐

Dit onderdeel van de vragenlijst gaat over hoe mensen zich gedragen. We willen graag weten hoe jij over bepaalde dingen denkt.

De eerste vragen gaan over geslachtsgemeenschap en condoomgebruik. Met geslachtsgemeenschap bedoelen we het hebben van echte seks, dus niet het bevredigen met de hand of mond.

43. Hoe oud was je toen je voor het eerst geslachtsgemeenschap had?

... jaar

nog nooit geslachtsgemeenschap gehad

44. Hoe vaak heb je in het verleden een condoom gebruikt tijdens de geslachtsgemeenschap?

(maak het rondje van jouw antwoord zwart)

nooit

soms

regelmatig

altijd

nog nooit seks gehad

Wanneer ik in de toekomst altijd een condoom zou gebruiken tijdens de geslachtsgemeenschap vind ik dat (maak voor elke vraag het rondje zwart dat het dichtst bij jouw antwoord ligt)

45. Slecht Goed

46. Niet fijn Fijn

47. Onverstandig Verstandig

48. Niet cool Cool

49. Niet normaal Normaal

50. Hoeveel van jouw vrienden/vriendinnen die je regelmatig ziet (minstens één keer per week) gebruiken condooms als ze geslachtsgemeenschap hebben? *(maak het rondje van jouw antwoord zwart)*

niemand

minder dan de helft

meer dan de helft

de meeste

allemaal

Wat zijn volgens jou kenmerken van de typische persoon die geen condooms gebruikt tijdens de geslachtsgemeenschap? Geef hieronder aan of deze kenmerken volgens jou passen bij iemand van jouw leeftijd die geen condooms gebruikt tijdens de geslachtsgemeenschap. (maak voor elke vraag het rondje zwart dat bij jouw antwoord hoort)

	Hele- maal mee oneens	Mee oneens	Neu- traal	Mee eens	Hele- maal mee eens
Een typische persoon van mijn leeftijd die geen condooms gebruikt tijdens de geslachtsgemeenschap:					
51. Is cool.....	☐	☐	☐	☐	☐
52. Is interessant.....	☐	☐	☐	☐	☐
53. Kan veel meisjes/jongens krijgen.....	☐	☐	☐	☐	☐
54. Ziet er goed uit.....	☐	☐	☐	☐	☐
55. Heeft veel vrienden.....	☐	☐	☐	☐	☐
56. Is populair.....	☐	☐	☐	☐	☐
57. Heeft lef.....	☐	☐	☐	☐	☐
58. Heeft vaak verkering	☐	☐	☐	☐	☐

59. Lijk je zelf op deze persoon? *(maak het rondje van jouw antwoord zwart)*

- Heel erg
- Ja
- Een beetje
- Nee
- Helemaal niet

De volgende vragen gaan over wat jij vindt van condooms, geef aan of jij het met de onderstaande uitspraken eens bent (maak voor elke vraag het rondje zwart dat bij jouw antwoord hoort)

	Hele- maal mee oneens	Mee on- eens	Neu- traal	Mee eens	Hele- maal mee eens
60. Het gebruik van condooms zal seks minder romantisch maken.....	☐	☐	☐	☐	☐
61. Het gebruik van condooms zal seks minder plezierig maken.....	☐	☐	☐	☐	☐
62. Het gebruik van condooms zal een vervelende onderbreking zijn van seks.....	☐	☐	☐	☐	☐
63. Het gebruik van condooms zal het seksuele genot van mijn partner verminderen.....	☐	☐	☐	☐	☐
64. Het gebruik van condooms zal mijn seksuele genot verminderen.....	☐	☐	☐	☐	☐
65. Ik vind het moeilijk om te praten over condooms.....	☐	☐	☐	☐	☐
66. Ik ben in staat om met mijn partner over veilig vrijen te praten.....	☐	☐	☐	☐	☐
67. Ik ben in staat om mijn partner naar zijn/haar seksverleden te vragen.....	☐	☐	☐	☐	☐
68. Ik denk dat mijn partner boos wordt als ik voorstel een condoom te gebruiken.....	☐	☐	☐	☐	☐
69. Ik ben bang dat ik een slechte indruk maak op mijn partner als ik voorstel een condoom te gebruiken.....	☐	☐	☐	☐	☐
70. Mijn broertjes en/of zusjes vinden dat ik condooms moet gebruiken.....	☐	☐	☐	☐	☐
71. Ik trek me veel aan van de mening van mijn broertjes en/of zusjes.....	☐	☐	☐	☐	☐
72. Mijn vrienden/vriendinnen vinden dat ik condooms moet gebruiken.....	☐	☐	☐	☐	☐
73. Ik trek mij veel aan van de mening van mijn vrienden/vriendinnen.....	☐	☐	☐	☐	☐
74. Mijn ouders vinden dat ik condooms moet gebruiken.....	☐	☐	☐	☐	☐
75. Ik trek mij veel aan van de mening van mijn ouders.....	☐	☐	☐	☐	☐
76. Mijn huisgenoten vinden dat ik condooms moet gebruiken.....	☐	☐	☐	☐	☐
77. Ik trek mij veel aan van de mening van mijn huisgenoten.....	☐	☐	☐	☐	☐
78. Ik ben <i>van plan</i> elke keer dat ik seks heb een condoom te gebruiken.....	☐	☐	☐	☐	☐
79. Ik <i>verwacht</i> dat ik altijd een condoom zal gebruiken als ik seks heb.....	☐	☐	☐	☐	☐
80. Ik <i>wil</i> elke keer dat ik seks heb een condoom gebruiken.....	☐	☐	☐	☐	☐

Nu volgen er een aantal vragen over het gebruik van alcohol. Weer is het de bedoeling dat je jouw mening geeft over een aantal dingen.

81. Hoe oud was je toen je voor het eerst alcohol dronk?

...jaar

nog nooit alcohol gedronken

82. Hoe vaak heb je in de afgelopen 4 weken op één avond meer dan 5 glazen alcohol gedronken? Met glazen alcohol worden glazen bier, wijn, flesjes breezer etc. bedoeld. (*maak het rondje van jouw antwoord zwart*)

vaker dan 6 keer

vijf of zes keer

drie of vier keer

één of twee keer

geen enkele keer

*Wanneer ik in de toekomst op één avond meer dan 5 glazen alcohol zou drinken vind ik dat...
(maak voor elke vraag het rondje zwart dat het dichtst bij jouw antwoord ligt)*

83. Slecht Goed

84. Niet fijn Fijn

85. Onverstandig Verstandig

86. Niet cool Cool

87. Niet normaal Normaal

88. Hoeveel van jouw vrienden/vriendinnen die je regelmatig ziet (minstens één keer per week) drinken wel eens meer dan 5 glazen alcohol op één avond? (*maak het rondje van jouw antwoord zwart*)

allemaal

de meeste

meer dan de helft

minder dan de helft

niemand

89. Hoe vaak kom je in een café? (*maak het rondje van jouw antwoord zwart*)

meerdere keren per week

ongeveer één keer per week

minder dan één keer per week maar vaker dan één keer in de maand

minder dan één keer in de maand

nooit

Wat zijn volgens jou kenmerken van de typische persoon die op één avond meer dan 5 glazen alcohol drinkt? Geef hieronder aan of deze kenmerken volgens jou passen bij iemand van jouw leeftijd die op één avond meer dan 5 glazen alcohol drinkt (maak voor elke vraag het rondje zwart dat bij jouw antwoord hoort)

		Hele- maal niet	Niet echt	Een beetje	Best wel	Heel erg
Een typische persoon van mijn leeftijd die op één avond meer dan 5 glazen alcohol drinkt:						
90	Is cool.....	☐	☐	☐	☐	☐
91	Is interessant.....	☐	☐	☐	☐	☐
92	Kan veel meisjes/jongens krijgen.....	☐	☐	☐	☐	☐
93	Ziet er goed uit.....	☐	☐	☐	☐	☐
94	Heeft veel vrienden.....	☐	☐	☐	☐	☐
95	Is populair.....	☐	☐	☐	☐	☐
96	Heeft lef.....	☐	☐	☐	☐	☐
97	Heeft vaak verkering.....	☐	☐	☐	☐	☐

98. Lijk je zelf op deze persoon? (maak het rondje van jouw antwoord zwart)

- Heel erg
- Ja
- Een beetje
- Nee
- Helemaal niet

De volgende vragen gaan over wat jij vindt van meer dan 5 glazen alcohol drinken op één avond. (maak voor elke vraag het rondje zwart dat bij jouw antwoord hoort)

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Neutraal	Mee eens	Helemaal mee eens
99. Als ik meer dan 5 glazen alcohol drink op één avond heb ik het pas echt naar mijn zin.....	☐	☐	☐	☐	☐
100. Als ik meer dan 5 glazen alcohol drink op één avond durf ik meer.....	☐	☐	☐	☐	☐
101. Als ik meer dan 5 glazen alcohol op één avond drink heb ik de volgende dag een kater.....	☐	☐	☐	☐	☐
102. Ik vind het te duur om meer dan 5 glazen alcohol op één avond te drinken.....	☐	☐	☐	☐	☐
103. Zelf niet meer dan 5 glazen alcohol drinken als mijn vrienden/vriendinnen wel meer dan 5 glazen alcohol drinken is voor mij moeilijk.....	☐	☐	☐	☐	☐
104. Alcohol weigeren als ik die aangeboden krijg is voor mij moeilijk.....	☐	☐	☐	☐	☐
105. Nooit (meer) meer dan 5 glazen alcohol drinken op één avond is voor mij moeilijk.....	☐	☐	☐	☐	☐
106. Mijn broertjes en/of zusjes vinden dat ik niet meer dan 5 glazen alcohol op één avond zou moeten drinken.....	☐	☐	☐	☐	☐
107. Ik trek mij veel aan van mening van mijn broertjes en/of zusjes.....	☐	☐	☐	☐	☐
108. Mijn vrienden/vriendinnen vinden dat ik niet meer dan 5 glazen alcohol op één avond zou moeten drinken.....	☐	☐	☐	☐	☐
109. Ik trek mij veel aan van de mening van mijn vrienden/vriendinnen.....	☐	☐	☐	☐	☐
110. Mijn ouders vinden dat ik niet meer dan 5 glazen alcohol op één avond zou moeten drinken.....	☐	☐	☐	☐	☐
111. Ik trek mij veel aan van de mening van mijn ouders.....	☐	☐	☐	☐	☐
112. Mijn huisgenoten vinden dat ik niet meer dan 5 glazen alcohol op één avond zou moeten drinken.....	☐	☐	☐	☐	☐
113. Ik trek mij veel aan van de mening van mijn huisgenoten.....	☐	☐	☐	☐	☐
114. Ik <i>ben van plan</i> in de toekomst niet meer dan 5 glazen alcohol te drinken op één avond.....	☐	☐	☐	☐	☐
115. Ik <i>verwacht</i> dat ik in de toekomst niet meer dan 5 glazen alcohol op één avond zal drinken.....	☐	☐	☐	☐	☐
116. Ik <i>wil</i> in de toekomst niet meer dan 5 glazen alcohol op één avond drinken.....	☐	☐	☐	☐	☐

Nu volgen er een aantal vragen over hasj en wiet gebruik.

117. Hoe oud was je toen je voor het eerst hasj of wiet gebruikte?

... jaar

nog nooit hasj of wiet gebruikt

118. Hoe vaak heb je in de afgelopen 4 weken hasj en/of wiet gebruikt? (*maak het rondje van jouw antwoord zwart*)

vaker dan 6 keer

vijf of zes keer

drie of vier keer

één of twee keer

geen enkele keer

Wanneer ik in de toekomst hasj en/of wiet zou gebruiken vind ik dat... (maak voor elke vraag het rondje zwart dat het dichtst bij jouw antwoord ligt)

119. Slecht Goed

120. Niet fijn Fijn

121. Onverstandig Verstandig

122. Niet cool Cool

123. Niet normaal Normaal

124. Hoeveel van jouw vrienden/vriendinnen die je regelmatig ziet (minstens één keer per week) gebruiken hasj en/of wiet? (*maak het rondje van jouw antwoord zwart*)

allemaal

de meeste

meer dan de helft

minder dan de helft

niemand

125. Hoe vaak kom je in een coffeeshop? (*maak het rondje van jouw antwoord zwart*)

meerdere keren per week

ongeveer één keer per week

minder dan één keer per week maar vaker dan één keer in de maand

minder dan één keer in de maand

nooit

*Wat zijn volgens jou kenmerken van de typische persoon die hasj en/of wiet gebruikt?
Geef hieronder aan of deze kenmerken volgens jou passen bij iemand van jouw leeftijd die
hasj en/of wiet gebruikt (maak voor elke vraag het rondje zwart dat bij jouw antwoord hoort)*

	Hele- maal niet	Niet echt	Een beetje	Best wel	Heel erg
Een typische persoon van mijn leeftijd die hasj en/of wiet gebruikt:					
126. Is cool.....	☐	☐	☐	☐	☐
127. Is interessant.....	☐	☐	☐	☐	☐
128. Kan veel meisjes/jongens krijgen.....	☐	☐	☐	☐	☐
129. Ziet er goed uit.....	☐	☐	☐	☐	☐
130. Heeft veel vrienden.....	☐	☐	☐	☐	☐
131. Is populair.....	☐	☐	☐	☐	☐
132. Heeft lef.....	☐	☐	☐	☐	☐
133. Heeft vaak verkering.....	☐	☐	☐	☐	☐

134. Lijk je zelf op deze persoon? (maak het rondje van jouw antwoord zwart)

- Heel erg
- Ja
- Een beetje
- Nee
- Helemaal niet

De volgende vragen gaan over wat jij vindt van hasj en/of wiet gebruik. (maak voor elke vraag het rondje zwart dat bij jouw antwoord hoort)

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Neutraal	Mee eens	Helemaal mee eens
135. Als ik hasj of wiet gebruik ben ik lekker ontspannen.....	☐	☐	☐	☐	☐
136. Als ik hasj of wiet gebruik hoor ik erbij.....	☐	☐	☐	☐	☐
137. Als ik veel hasj of wiet gebruik word ik sloom.....	☐	☐	☐	☐	☐
138. Ik vind het te duur om hasj en/of wiet te gebruiken.....	☐	☐	☐	☐	☐
139. Ik vind het moeilijk om zelf geen hasj en/of wiet te gebruiken als mijn vrienden of vriendinnen dit wel doen.....	☐	☐	☐	☐	☐
140. Ik vind het moeilijk om hasj en/of wiet te weigeren als ik die aangeboden krijg.....	☐	☐	☐	☐	☐
141. Ik vind het moeilijk om geen hasj en/of wiet te gebruiken.....	☐	☐	☐	☐	☐
142. Mijn broertjes en/of zusjes vinden dat ik geen hasj of wiet zou moeten gebruiken.....	☐	☐	☐	☐	☐
143. Ik trek mij veel aan van de mening van mijn broertjes en/of zusjes.	☐	☐	☐	☐	☐
144. Mijn vrienden/vriendinnen vinden dat ik geen hasj of wiet moet gebruiken.....	☐	☐	☐	☐	☐
145. Ik trek mij veel aan van de mening van mijn vrienden/vriendinnen.	☐	☐	☐	☐	☐
146. Mijn ouders vinden dat ik geen hasj of wiet moet gebruiken.....	☐	☐	☐	☐	☐
147. Ik trek mij veel aan van de mening van mijn ouders.....	☐	☐	☐	☐	☐
148. Mijn huisgenoten vinden dat ik geen hasj of wiet zou moeten gebruiken.....	☐	☐	☐	☐	☐
149. Ik trek mij veel aan van de mening van mijn huisgenoten.....	☐	☐	☐	☐	☐
150. Ik ben <i>van plan</i> in de toekomst geen hasj en/of wiet te gebruiken...	☐	☐	☐	☐	☐
151. Ik <i>verwacht</i> dat ik in de toekomst geen hasj en/of wiet zal gebruiken.....	☐	☐	☐	☐	☐
152. Ik <i>wil</i> in de toekomst geen hasj en/of wiet gebruiken.....	☐	☐	☐	☐	☐

Bedankt voor het invullen van de vragen!